

ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ

Τῶν μαθητῶν τῆς πέμπτης τάξεως
τῶν Δημοτικῶν Σχολείων

Κατὰ τὸ ἐν ἰσχύϊ πρόγραμμα τοῦ Ὑπουργείου τῶν
Ἐκκλησιαστικῶν καὶ τῆς Δημοσίας Ἐκπαίδευσως.

ΜΕΤΑ 9 ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ

ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.
ΑΘΗΝΑΙ—ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ—1945

PRINTED IN GREECE 1945
ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤ. ΟΙΚΟΣ Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Ε.

1. Ἡ ἑορτὴ τῆς Πεντηκοστῆς καὶ ἡ ἐπιφορ- τησις τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Γνωρίζομεν ἐκ τῆς Καινῆς Διαθήκης ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ὄλι-
γας ὥρας πρὶν συλληφθῆ καὶ σταυρωθῆ συνέφαγε μετὰ τῶν μαθητῶν
αὐτοῦ κατὰ τὸν λεγόμενον μυστικὸν δεῖπνον. Μετὰ τὸν δεῖπνον ἐκεῖ-
νον, ὁ Ἰησοῦς παρέλαβε τοὺς μαθητὰς του καὶ μετέβη μετ' αὐτῶν εἰς
τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν. Ἐνῶ δὲ μετέβαινε ἐκεῖ, προεῖπεν εἰς αὐτοὺς,
ὅτι θὰ ἀποστείλῃ τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον θὰ φωτίσῃ καὶ θὰ δι-
δάξῃ αὐτοὺς πάντα ὅσα ἐμελλον νὰ διδάξωσιν οὗτοι εἰς τὸν κόσμον.
Ἐπίσης πρὶν ἀναληφθῆ εἰς τοὺς οὐρανοὺς, ἐβεβαίωσε καὶ πάλιν αὐ-
τοὺς περὶ τούτου καὶ συνέστησε νὰ μὴ ἀπομακρυνθῶσι τῶν Ἱεροσο-
λύμων, ἀλλὰ νὰ μείνωσιν ἐκεῖ ὅλοι ὁμοῦ ἕως ὅτου ἐπιρραϊθῇ ἐπ'
αὐτῶν τὸ ἅγιον Πνεῦμα Ἐμείναν λοιπὸν οἱ μαθηταὶ μετὰ τὴν ἀνά-
ληψιν τοῦ Ἰησοῦ εἰς μίαν οἰκίαν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ ἀνέμενον νὰ
ἐκπληρωθῇ ἡ ὑπόσχεσις, τὴν ὁποίαν ἔδωκεν εἰς αὐτοὺς ὁ διδάσκαλος
αὐτῶν.

Πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα οἱ
Ἑβραῖοι ἐόρταζον τὴν λεγομένην Πεντηκοστὴν. Κατὰ τὴν
ἡμέραν ἐκείνην, ἐνῶ οἱ μαθηταὶ εὐρίσκοντο συνηγμένοι εἰς
μίαν οἰκίαν καὶ προσήχοντο, ἤκουσαν ἀλλόκοτον βοὴν ἐκ
τοῦ οὐρανοῦ, ἡ ὁποία ὅμοιαζε μετ' ἤχον σφοδροῦ ἀνέμου· αὕτη
ἐγέμισε τὴν οἰκίαν καὶ συγχρόνως γλώσσαι πυρὸς ἐφέροντο

πρὸς τὰς κεφαλὰς αὐτῶν. Τότε πάντες ἐπληρώθησαν πνευ-
ματος ἁγίου καὶ ἤρχισαν νὰ λαλοῦν διαφόρους γλώσσας. Ὅταν
εἶδον τοῦτο οἱ κάτοικοι τῶν Ἱεροσολύμων ἐξεπλάγησαν καὶ
δὲν ἠδύναντο νὰ ἐννοήσουν πῶς οἱ ἀγράμματοι ἐκεῖνοι Γαλι-
λαῖοι ἐγένοντο αἰφνιδίως σοφώτατοι ἄνδρες καὶ ἐλάλησαν
τόσας γλώσσας.

Τότε ὁ Πέτρος ἐξήγησεν εἰς τοὺς ἐκπεπληγμένους Ἰου-
δαίους ὅτι τὸ ἅγιον Πνεῦμα, τὸ ὁποῖον κατήλθεν ἐξ οὐρα-
νοῦ, ἐφώτισεν αὐτούς, συνεβούλευσε δὲ τοὺς Ἰουδαίους νὰ
μετανοήσωσι καὶ νὰ πιστεύσωσιν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστόν,
ὁ ὁποῖος ἦτο ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ, καὶ ἐσταυρώθη μὲν ὑπ' αὐτῶν,
ἀλλ' ἀνέστη τριήμερος ἐκ τοῦ τάφου καὶ ἀνέλήφθη κατόπιν
εἰς τοὺς οὐρανοὺς. Ἡ ὁμιλία ἐκείνη τοῦ Πέτρου ἔκαμε μεγί-
στην ἐντύπωσιν, τρισχίλιοι δὲ Ἰουδαῖοι ἐγένοντο χριστιανοί,
οἱ ὁποῖοι ἀπετέλεσαν τὴν πρώτην χριστιανικὴν ἐκκλησίαν.
Ἡ ἐκκλησία ἡμῶν ἐορτάζει τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ ἁγίου
Πνεύματος πεντήκοντα ἡμέρας μετὰ τὸ Πάσχα ἐν ἡμέρᾳ
Κυριακῇ, ἡ δὲ ἐορτὴ αὕτη λέγεται Πεντηκοστή.

Κατὰ τὴν ἐορτὴν ταύτην ψάλλομεν τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον:

«Εὐλογητὸς εἶ, Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ πανσόφους τοὺς
ἄλιεῖς ἀναδείξας, καταπέμψας αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον
καὶ δι' αὐτῶν τὴν οἰκουμένην σαγηνεύσας, φιλόθρωπε,
δόξα σοι.»

Ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀπολυτικίου εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Εὐλογητὸς εἶσαι, Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ ὁποῖος
ἔστειλες τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον πρὸς τοὺς ἄλιεῖς (δηλ. τοὺς
Ἀποστόλους) καὶ ἔκαμες αὐτοὺς πανσόφους, δι' αὐτῶν δὲ
ἐνεθουσίασες τὴν ἀνθρωπότητα, ἡ ὁποία ἐδέχθη τὴν διδα-
σκαλίαν σου. Δόξα εἰς σέ, φιλόθρωπε.»

2. Ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία. — Ὁ βίος τῶν
πρώτων χριστιανῶν. — Ἐκλογή διακόνων. — ①
πρωτομάρτυς Στέφανος. — Ὁ Φίλιππος.

Οἱ Ἀπόστολοι ἐξηκολούθουν ἔκτοτε τὸ ἔργον τῆς διδα-
σκαλίας καὶ καθημερινῶς ἐβάπτιζον νέους χριστιανούς,
οἱ ὁποῖοι σαγηνευόμενοι ἀπὸ τὴν διδασκαλίαν αὐτῶν προ-
θύμως ἠσπάζοντο τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν. Ταιουτο-
τρόπως ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία, ἡ ὁποία ἀπετέλε-
σθη κατ' ἀρχὰς ἐκ τρισχιλίων χριστιανῶν, ἤξανε κατα-

πληκτικῶς. Οἱ πρῶτοι χριστιανοὶ ἠγαπῶντο μεταξύ των καὶ ἐβοήθουν ἀλλήλους, προσήυχοντο δὲ τακτικώτατα. Ὅσοι ἐξ αὐτῶν εἶχον περιουσίαν τὴν κατέθετον εἰς τὸ κοινὸν ταμεῖον, ἐκ τῶν χρημάτων δὲ τούτων ἐβοήθουν τὰς πτωχὰς καὶ ὀρφανὰς οικογενείας. Παρεκάθητο εἰς κοινὰ γεύματα καὶ ἐτέλουν κατ' αὐτὰ τὸ μυστήριον τῆς θείας εὐχαριστίας, ὅπως ἐδίδαξεν αὐτὸ ὁ Ἰησοῦς εἰς τοὺς μαθητὰς του κατὰ τὸν μυστικὸν δεῖπνον. Ἐπειδὴ δὲ οἱ χριστιανοὶ ἐπολλαπλασιάζοντο ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν, διὰ τοῦτο ἀπεφασίσθη νὰ ἐκλεγῶσιν ἑπτὰ ἄνδρες δραστήριοι, οἱ ὁποῖοι νὰ φροντίζωσι διὰ τὴν διανομὴν τῶν χρημάτων εἰς τὰς χήρας καὶ τὰ ὀρφανὰ τῶν πτωχῶν οικογενειῶν καὶ διὰ τὴν ἐν γένει, περίθαλψιν αὐτῶν. Οἱ ἑπτὰ οὗτοι ἄνδρες ὠνομάσθησαν διὰ κ ο ν ο ι, μεταξύ δὲ αὐτῶν ἦτο καὶ εἰς ὀνομαζόμενος Στέφανος, ὁ ὁποῖος ἔλαβε τὸν τίτλον τοῦ ἀρχidiaκόνου. Ὁ Στέφανος ἦτο ἀνὴρ πολὺ εὐσεβὴς καὶ πλήρης πίστεως, εἰργάζετο δὲ νυχθημερὸν ὑπὲρ τῶν χριστιανῶν, τοὺς ὁποίους ἐδίδασκε τὰ παραγγέλματα τοῦ Χριστοῦ· ὅλοι ἠγάπων καὶ ἐσέβοντο αὐτὸν πολὺ.

Οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ ἔβλεπον ὅτι οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν ἐπολλαπλασιάζοντο, ἤρχισαν νὰ ἀνησυχοῦν καὶ διὰ τοῦτο ἐκήρυξαν σφοδρὸν κατ' αὐτῶν διωγμὸν. Μίαν ἡμέραν συνέλαβον τὸν Στέφανον, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐβασάνισαν παντοιοτρόπως κατόπιν τὸν ἐλιθοβόλησαν. Ὁ Στέφανος ὑπέστη τὸ μαρτύριον ἐκεῖνο μετὰ θαυμαστῆς ὑπομονῆς καὶ ἀνεξικακίας, ἐνῶ δὲ οἱ Ἰουδαῖοι ἐλιθοβόλουν αὐτόν, ἐκεῖνος γονατίσας ἐνώπιον πάντων ὕψωσε τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ εἶπε: «Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ στήσης αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν ταύτην». Καὶ ἐνῶ ἔλεγε ταῦτα ἀπέθανεν ἐκ τῶν τραυμάτων, τὰ ὁποῖα τοῦ ἐπροξένησαν οἱ λίθοι. Ὁ Στέφανος εἶναι ὁ πρῶτος, ὁ ὁποῖος ἐθανοκώθη χάριν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, καὶ διὰ τοῦτο ὠνομάσθη πρωτομάρτυς, ἡ δὲ μνήμη αὐτοῦ εορτάζεται τὴν 27ην Δεκεμβρίου.

Οἱ διωγμοὶ τῶν Ἑβραίων ἐξηκολούθησαν μετὰ λύσεως ἐναντίον τῶν χριστιανῶν. Ἀλλὰ τοῦτο, ἀντὶ νὰ ἀνακόψῃ τὴν διάδοσιν τοῦ χριστιανισμοῦ, ἀπεναντίας ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ προσέρχωνται περισσότεροι εἰς αὐτόν. Πολλοὶ τῶν χριστιανῶν, φεύγοντες τοὺς διωγμοὺς ἐγκατέλειψαν τὴν

Ἱερουσαλήμ και ἐγκατεστάθησαν εἰς ἄλλας πόλεις. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο και ὁ διάκονος Φίλιππος ἀνὴρ πλήρης πίστεως, ὁ ὁποῖος ἐδίδασκε μετὰ πολλοῦ ζήλου τὰ διδάγματα τοῦ Χριστοῦ και διένειμε πολλὰ χρήματα εἰς τοὺς πτωχότερους ἐξ αὐτῶν. Ὁ Φίλιππος ἀπέθανεν εἰς τὴν Σαμάρειαν.

3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.—Αἱ σπουδαὶ αὐτοῦ.

Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ταρσόν, πόλιν τῆς Κιλικίας. Κατ' ἀρχὰς ὠνομάζετο Σαουλ ἢ Σαῦλος, ἦτο δὲ εἰδωλωτάτης και φανατικὸς διώκτης τῶν χριστιανῶν.

λαβῶν μάλιστα μέρος εἰς τὸν κατὰ τοῦ Στεφάνου λιθοβολισμόν. Ἐσπούδασε τὴν νομικὴν, ἐγνώριζε θαυμάσια τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν και ἦτο ρήτωρ πολὺ εὐγλωττος. Τὴν νομικὴν ἐσπούδασεν ὁ Παῦλος εἰς Ἱεροσόλυμα, γενόμενος μαθητὴς τοῦ περιφήμου Φαρισαίου νομοδιδασκάλου Γαμαλιήλ.

Ὁ Παῦλος ἀπὸ σφοδροτάτου διώκτον καθίσταται θερμότετος κηρὸς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας.—Ὁ ἀρχιερεὺς τῶν Ἑβραίων εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα, θέλων νὰ ἐξολοθρεύσῃ τοὺς χριστιανούς τῆς πόλεως Δαμασκοῦ, ἀπέστειλε τὸν Σαουλ

εις τὴν πόλιν ἐκείνην μετὰ ῥητὴν ἐντολὴν νὰ συλλάβῃ καὶ νὰ φέρῃ εἰς Ἱεροσόλυμα δεσμίους ὄλους τοὺς χριστιανούς τῆς Δαμασκοῦ. Ὁ Σαοὺλ ἐδέχθη προθύμως τοῦτο καὶ ἀνεχώρησεν ἐκ τῆς Ἱερουσαλὴμ κατευθυνόμενος εἰς Δαμασκόν. Ἐνῶ ὁμοῦς ἐπλησίαζεν εἰς τὴν πόλιν αἴφνης ἐφωτίσθη ὑπὲρ θείου φωτός, τὸ ὁποῖον ἦλθεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐκ τῆς λάμψεως ἐκείνης τῆς ἐκθαμβωτικῆς ἐξάλισθη καὶ ἔπεσε κατὰ γῆς. Ταυτοχρόνως δὲ ἤκουσε φωνήν, ἣ ὁποία ἔλεγε πρὸς αὐτόν: «Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις;» Ἐντρομος ὁ Σαοὺλ ἠρώτησε τότε: «Ποῖος εἶσαι σύ, Κύριε, τὸν ὁποῖον ἐγὼ διώκω;» «Ἐγὼ εἶμαι ὁ Ἰησοῦς, τὸν ὁποῖον σὺ διώκεις», ἀπήντησε καὶ πάλιν ἡ ἴδια φωνή. Περισσότερον φοβηθεὶς τὴν ὥρα ὁ Σαοὺλ ἠρώτησε τὸν Ἰησοῦν τί πρέπει νὰ πράξῃ διὰ νὰ σωθῇ, ὁ δὲ Ἰησοῦς εἶπεν εἰς αὐτόν νὰ μεταβῇ εἰς Δαμασκόν, ὅπου θὰ εὕρῃ ἄνθρωπον ὀνόματι Ἀνανίαν καὶ ἐκεῖνος θὰ εἴπῃ εἰς αὐτόν τί νὰ πράξῃ διὰ νὰ σωθῇ. Ὁ Σαοὺλ τότε ἐσημώθη, ἀλλ' ἐπειδὴ εἶχε τυφλωθῆ, δὲν ἠδύνατο νὰ προχωρήσῃ. Τότε οἱ συνοδοὶ τοῦ ἔλαβον αὐτόν ἐκ τῆς χειρὸς καὶ τὸν ᾠδήγησαν εἰς Δαμασκόν, ὅπου ἔμεινεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας νῆστις καὶ τυφλός. Τέλος κατώρθωσε νὰ συναντήσῃ τὸν Ἀνανίαν, ὁ ὁποῖος ἦτο χριστιανὸς εὐσεβὴς καὶ νὰ βαπτισθῇ ὑπ' αὐτοῦ, ἀμέσως δὲ ἀνέκτισε καὶ τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν του. Ὁ Σαοὺλ ὀνομάσθη Παῦλος καί, ἐνῶ μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἦτο σφοδρότατος διώκτης τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἐγένετο αἴφνης θερμότατος κήρυξ αὐτῆς. Μεταβάς δὲ εἰς τὴν συναγωγὴν, ἀντὶ νὰ κηρύξῃ τὸν μωσαϊκὸν νόμον, ὡς ἀνέμενον οἱ Ἰουδαῖοι, ἐλάλησεν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς πίστεως. Τὸ τοιοῦτον κατέπληξε τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὁποῖοι ἀγανακτήσαντες ἐζήτησαν εὐκαιρίαν νὰ φονεύσωσιν αὐτόν. Διὰ τοῦτο ὁ Παῦλος ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς Ἱεροσόλυμα.

4. Ὁ Παῦλος κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Συρία, Μικρᾷ Ἀσίᾳ καὶ Κύπρῳ.— Ἱδρυσις ἐκκλησιῶν.

Ἐπανελθὼν εἰς Ἱεροσόλυμα ὁ Παῦλος ἤρχισε μετὰ περισσότερου ζήλου τὸ κήρυγμα ὑπὲρ τῆς θρησκείας τοῦ Χριστοῦ. Τοῦτο ἐγένετο ἀφορμὴ νὰ ἐκμανῶσιν οἱ Ἰουδαῖοι τῆς πόλεως ἐναντίον του καὶ νὰ καταδιώκωσιν αὐτόν πανταχοῦ. Ἐνεκα τούτου ὁ Παῦλος ἠναγκάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν

πατρίδα του· ἐκεῖ δὲ συναντήσας τὸν Βαρνάβαν ἀνεχώρησε μετ' αὐτοῦ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας, ὅπου ἐδίδαξεν ἐπὶ τινα χρόνον. Πλεῖστοι κάτοικοι τῆς πόλεως ἐκεῖνης ἐγένοντο χριστιανοὶ καὶ τοιουτοτρόπως ἰδρῦθη ἡ πρώτη χριστιανικὴ ἐκκλησία ἐν Ἀντιοχείᾳ. Ἐκ τῆς Ἀντιοχείας μετέβη ὁ Παῦλος εἰς πολλὰς ἄλλας πόλεις τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, ὅπου ἴδρυσεν ἐκκλησίας. Ἀκολούθως μετέβη εἰς Κύπρον, περιελθὼν ὅλας τὰς πόλεις τῆς νήσου ταύτης.

Τοιουτοτρόπως ὁ Παῦλος κατάρθωσεν εἰς μικρὸν σχετικῶς χρονικὸν διάστημα νὰ διαδώσῃ τὸν χριστιανισμόν εἰς τὴν Συρίαν, τὴν Μικρὰν Ἀσίαν, τὴν Κύπρον καὶ νὰ ἰδούσῃ τὰς πρώτας χριστιανικὰς ἐκκλησίας παρ' ὅλας τὰς ἀντιδράσεις καὶ τὰς ἐναντίον τοῦ συκοφαντίας τῶν εἰδωλολατρῶν καὶ τῶν Ἑβραίων.

5. Ὁ Παῦλος ἰδρύει ἐκκλησίας ἐν Φιλίπποις, Θεσσαλονίκη καὶ Βερροία.

Ὁ Παῦλος εὐρισκόμενος ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ ἐπεθύμησε νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν Εὐρώπην διὰ νὰ διαδώσῃ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ εἰς εὐρύτερον κύκλον. Διὰ τοῦτο ἀνεχώρησεν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ κατ' ἀρχὰς ἐπεσκέφθη τὴν πόλιν τῶν Φιλίππων. Ἐνῶ δὲ μίαν ἡμέραν προσήγετο μετὰ τῶν ἀνθρώπων τῆς ἀκολουθίας του εἰς ἐξοχικὸν τι μέρος τῆς πόλεως, παρετήρησε γυναῖκας τινάς, αἱ ὁποῖαι εὐρίσκοντο ἐκεῖ πλησίον. Ἀφοῦ δὲ ἐπλησίασε πρὸς τὸ μέρος τῶν γυναικῶν, ἤρχισεν νὰ διδάσκη αὐτάς περὶ τοῦ Ἐσταυρωμένου καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ καὶ περὶ τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἡ ὁμιλία ἐκείνη τοῦ Παύλου ἐνεποίησε τόσῃ ἐντύπωσιν εἰς τὰς γυναῖκας, ὥστε μία ἐξ αὐτῶν, ὀνομαζομένη Λυδία, ἔσπευσεν ἀμέσως νὰ γίνῃ χριστιανή, βαπτισθεῖσα μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς.

Οἱ Ἑβραῖοι ὁμῶς τῆς πόλεως πληροφορηθέντες τὰ συμβάντα συνέλαβον τὸν Παῦλον καὶ ἓνα ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ ὀνόματι Σίλαν καὶ τοὺς ἐφυλάκισαν. Τὴν νύκτα ὁμῶς συνέβη μέγας σεισμὸς καὶ κατέρρευσεν ἡ φυλακή, ὁ δὲ Παῦλος μετὰ τοῦ Σίλα ἐσώθησαν καὶ αἱ χεῖρές των ἀπληλευθέρωθησαν τῶν δεσμῶν, μετὰ τὰ ὁποῖα εἶχον δεσμευθῆ. Ὁ φύλαξ τῶν φυλακῶν ἰδὼν τὸ γενόμενον θαῦμα ἐπίστευσεν εἰς τὸν Χριστὸν καὶ ἐβαπτίσθη ὑπὸ τοῦ Παύλου καὶ αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα αὐτοῦ. Ἀφοῦ δὲ ἴδρυσεν ἐκκλησίαν εἰς Φιλίππους ὁ Παῦλος, ἀνε-

χώρησεν ἐκ τῆς πόλεως ταύτης καὶ ἦλθεν εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου ἐκήρυξεν ἐπανειλημμένως εἰς τὴν ἐκεῖ συναγωγὴν τῶν Ἑβραίων. Καταδιωχθεὶς ὁμως ὑπὸ τῶν Ἑβραίων καὶ τῶν ἐθνικῶν κατέφυγεν εἰς Βέρροϊαν, ἀλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι κατεδίωξαν αὐτὸν καὶ ἐκεῖ, ὁ Παῦλος μετὰ τῶν συνοδῶν του ἠναγκάσθη νὰ φύγη ἐκεῖθεν καὶ νὰ ἔλθῃ εἰς τὰς Ἀθήνας.

6. **Ο** Παῦλος κηρύττει ἐν Ἀθήναις περὶ τοῦ ἀγνώστου Θεοῦ.—Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.

Ὁ Παῦλος πρὶν ἀρχίσῃ τὸ κήρυγμα αὐτοῦ εἰς τὰς Ἀθήνας περιῆλθεν ὀλόκληρον τὴν πόλιν καὶ εἶδε τοὺς βωμοὺς καὶ τὰ ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων θεῶν τοῦ Ὀλύμπου, τὰ ὁποῖα οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον στήσει εἰς διάφορα μέρη τῆς πόλεως. Μεταξὺ τῶν ἄλλων παρετήρησε καὶ ἓνα βωμὸν ἀφιερωμένον εἰς ἀγνώστου Θεοῦ, φέροντα τὴν ἐπιγραφὴν: Ἄγνωστος Θεός. Ἐκ τούτου λαβὼν ἀφορμὴν ὁ Παῦλος, ὁμίλησεν εἰς τοὺς Ἀθηναίους ἐκ τοῦ λόφου τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ τοῦ ἀγνώστου εἰς αὐτοὺς Θεοῦ, εἰπὼν ὅτι ὁ ἀγνώστος Θεός εἶναι ὁ ἀληθινὸς Θεός, ὁ ὁποῖος ἐπλασε τὸν κόσμον ὅλον καὶ δὲν κατοικεῖ μόνον μέσα εἰς βωμοὺς, ἀλλ' εἶναι πανταχοῦ παρὼν καὶ βλέπει τὰ πάντα. Προσέθηκε δὲ ὅτι ὁ Θεός οὗτος ἐσαρκώθη καὶ ἐνεφανίσθη εἰς τὴν Ἰουδαίαν, ὅπου ἐκήρυξε καὶ ἐδίδαξε καὶ τέλος ἐσταυρώθη καὶ ἀπέθανε, ἀλλὰ μετὰ τρεῖς ἡμέρας ἀνέστη ἐκ νεκρῶν, θὰ ἐπανέλθῃ δὲ πάλιν διὰ νὰ κρίνῃ ζῶντας καὶ νεκρούς. Ἡ ὁμιλία ἐκείνη τοῦ Παύλου ἐκίνησε τὴν ἀγανάκτησιν τῶν περισσοτέρων Ἀθηναίων, οἱ ὁποῖοι ἐζήτησαν νὰ τὸν λιθοβολήσουν. Εἰς ὁμοίαν Ἀθηναῖος, ὁ Διονύσιος, ὁ ὁποῖος ἦτο Ἀρεοπαγίτης, δηλ. ἀνώτερος δικαστής, ἐπίστευσεν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ ἐβαπτίσθη ἀμέσως, ἐχειροτονήθη δὲ καὶ ἐπίσκοπος τῶν Ἀθηνῶν, καταταχθεὶς κατόπιν ὑπὸ τῆς Ἐκκλησίας μεταξὺ τῶν ἁγίων. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 3ην Ὀκτωβρίου. Ἐπίσης κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐπίστευσε καὶ ἐβαπτίσθη καὶ μία γυνὴ Ἀθηναία, ὀνομαζομένη Δάμαρις.

7. **Ο** Παῦλος ἰδρύει ἐν Κορίνθῳ ἐκκλησίαν.

Μετὰ τὰς Ἀθήνας ἐπεσκέφθη ὁ Παῦλος τὴν Κόρινθον ὅπου κατ' ἀρχὰς ἐδίδασκε τακτικῶς εἰς τὰς ἐκεῖ συναγωγὰς

τῶν Ἑβραίων. Ἄλλ' ἐπειδὴ οἱ Ἑβραῖοι δὲν ἤθελον νὰ ἀκούωσιν αὐτόν, ἀπεναντίας δὲ τὸν ὕβριζον καὶ τὸν ἠπέιλουν, διὰ τοῦτο ἀπεφάσισε νὰ κηρύξη εἰς τοὺς εἰδωλολάτρας, ἔχων βοηθοὺς αὐτοῦ τὸν Σίλαν καὶ τὸν Τιμόθεον, τοὺς μαθητάς του. Τοῦτο παρώργισε τοὺς Ἰουδαίους, οἱ ὅποιοι κατήγγειλαν τὸν Παῦλον εἰς τὸν ἄργοντα τῆς Ἀχαΐας Γαλλίωνα, ὅτι εἰσάγει νέους θεοὺς καὶ παραβιάπτει τὴν Ἰουδαϊκὴν θρησκείαν. Ἄλλ' ὁ Γαλλίων δὲν ἔδειξεν ἐνδιαφέρον, οὔτε ἔδωσε προσοχὴν εἰς τὰς διαμαρτυρίας τῶν Ἰουδαίων καὶ τοιοῦτοτρόπως ὁ Παῦλος ἐξηκολούθησε τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐν Κορίνθῳ. Ἀφοῦ δὲ ἰδρυσεν ἐκεῖ χριστιανικὴν ἐκκλησίαν, ἀνεχώρησεν.

Β. Ὁ Παῦλος ἐπιστρέφει εἰς Ἱεροσόλυμα, συλλαμβάνεται καὶ ἀποστέλλεται εἰς Ρώμην.—
Θάνατος τοῦ Παύλου.

Ἐκ Κορίνθου ἐπανῆλθεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν Ἀσίαν, ὅπου

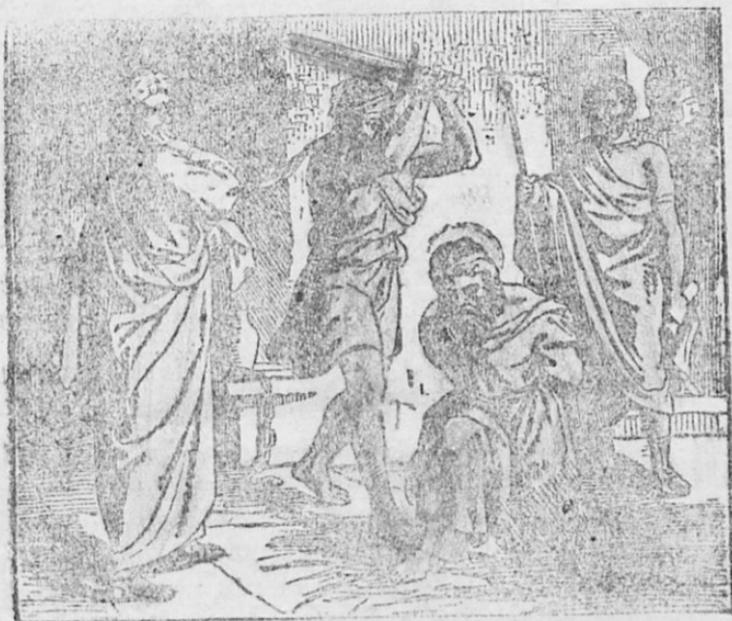

Ὁ Παῦλος προσενχόμενος εἰς τὰς φυλακὰς τῆς Ρώμης.

Ἐπισκέφθη πολλὰς πόλεις αὐτῆς, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ τὴν Ἔφεσον, ὅπου ἐκήρυξεν ἐπὶ τινὰ χρόνον.

Ἀκολούθως ἐπέστρεψεν εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἐξηκολούθησε

Θησε την διδασκαλίαν αὐτοῦ μετὰ θερμοῦ ζήλου. Πλείστοι δοσι προσήρχοντο καθ' ἡμέραν καὶ ἐβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ ἀλματικὴ πρόδος τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, ἡ ὀφειλομένη κατὰ μέγα μέρος εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἐξήγειρε τὴν ἀγανάκτησιν καὶ τὸ μῖσος τῶν Ἑβραίων τῆς Ἱερουσαλήμ, οἱ ὅποιοι ἤρχισαν νὰ ζητῶσιν ἀδικαίριαν νὰ φονεύσωσιν αὐτόν. Ἐνφ̄ λοιπὸν ὁ Παῦλος

Μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου ἐν Ρώμῃ.

ἐκήρυττε μίαν ἡμέραν εἰς τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις ναὸν τοῦ Σολομῶντος, πολλοὶ Ἰουδαῖοι ἐπετέθησαν κατ' αὐτοῦ, καὶ ἀφοῦ τὸν ἔσυραν ἐκτὸς τοῦ ναοῦ, ἠτοιμάζοντο νὰ τὸν φονεύσωσιν. Ἄλλ' ὁ Ρωμαῖος ἀξιωματικὸς ἔσωσε τὸν Παῦλον καὶ διέταξε τοὺς Ρωμαίους στρατιῶτας νὰ δέσωσιν αὐτόν καὶ νὰ τὸν ὀδηγήσωσιν εἰς τὴν φυλακὴν. Ἀφοῦ δὲ ὁ Παῦλος ἔμεινεν ὀλίγας ἡμέρας εἰς τὴν φυλακὴν, ἀπεστάλη ὑπὸ τοῦ Ρωμαίου ἀξιωματικοῦ εἰς Καισάρειαν, ὅπου ὁ ἐκεῖ Ρωμαῖος ἡγεμὼν Φῆλιξ ἐφυλάκισεν αὐτόν. Μετὰ φυλάκισιν δύο ἐτῶν ἀπεστάλη εἰς τὴν Ρώμην διὰ νὰ δικασθῇ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος. Ἀφοῦ δὲ ἐπὶ τρεῖς μῆνας ἐταλαιπωρήθη εἰς τὴν θάλασσαν,

Εφθασεν εἰς Ρώμην, ὅπου ἐφυλακίσθη. Ἄρῳ δὲ ἐδικάσθη καὶ ἠθωώθη, ἐπεσκέφθη καὶ πάλιν ὅλας τὰς πόλεις, εἰς τὰς ὁποίας εἶχε διδάξει, καὶ ἐνίσχυσε τοὺς ἐκεῖ Χριστιανούς. Μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψε καὶ πάλιν εἰς τὴν Ρώμην, ὅπου, ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ ὄμοῦ τυράννου Νέρωνος, συνελήφθη καὶ ὑπέστη μαρτυρικὸν θάνατον τὸ ἔτος 67 μ. Χ.

Τὸ κήρυγμα τοῦ Παύλου ὑπῆρξεν ἀληθῶς μέγα· συνετέλεσε δὲ εἰς τὴν ἐξάπλωσιν τοῦ Χριστιανισμοῦ ὅσον οὐδὲν ἄλλο κήρυγμα. Ἡ Ἐκκλησία ὠνόμασεν αὐτὸν Ἀπόστολον τῶν Ἑθνῶν, πανηγυρίζει δὲ τὴν μνήμην αὐτοῦ μετὰ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου τὴν 29ην Ἰουνίου. Ὁ Παῦλος, πλὴν τῆς εὐγλωττίας, εἶχε καὶ τὸ χάρισμα τῆς συγγραφῆς. Ἐγραψε πολλὰς Ἐπιστολάς, περικοπαὶ δὲ αὐτῶν ἀναγινώσκονται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν κατὰ τὰς λειτουργίας καὶ τὰς ἄλλας ἱεροτελεστίας. Ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ δύο ἀπευθύνονται πρὸς Θεσσαλονικεῖς, δύο πρὸς Κορινθίους, δύο πρὸς Ἐφεσίους, πρὸς Φιλιππισίους, πρὸς Κολασσαεῖς πρὸς Τίτον, πρὸς Τιμόθεον καὶ πρὸς Ἑβραίους.

9) Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος κατήγετο ἐκ τῆς πόλεως Βηθσαϊδᾶ τῆς Γαλιλαίας, ἐλέγετο δὲ Σίμων. Ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωαῆ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Ἀποστόλου Ἀνδρέου. Καὶ οἱ δύο οὗτοι ἀδελφοὶ ἦσαν ἀλιεῖς, καὶ ἠλίευνον εἰς τὰ ὕδατα τῆς λίμνης Γεννησαρέτ. Μίαν ἡμέραν, ἐνῶ ὁ Ἰησοῦς περιεπάτει εἰς τὴν βχθην τῆς λίμνης, εἶδε τοὺς δύο τούτους ἀδελφοὺς νὰ ρίπτωσι τὰ δίκτυά των καὶ ἐκάλεσεν αὐτοὺς νὰ τὸν ἀκολουθήσωσιν. Ἐκεῖνοι εὐθὺς ἐγκατέλειψαν τὸ ἔργον τῆς ἀλιείας καὶ ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν, ἐγένοντο δὲ οἱ πρῶτοι αὐτοῦ μαθηταί. Ὁ Ἰησοῦς ἰδὼν τὸν Σίμωνα εἶπε πρὸς αὐτόν: «Σὺ εἶσαι, Σίμων, ὁ υἱὸς τοῦ Ἰωαῆ; σὺ θὰ ὀνομασθῆς Κηφᾶς, δηλαδὴ Πέτρος». Ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας ὑπῆρξαν προηγουμένως μαθηταὶ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρομοῦ καὶ εἶχον γνωρίσει τὸν Ἰησοῦν, ὅτε οὗτος μετέβη εἰς τὸν Ἰορδάνην διὰ νὰ βαπτισθῆ ὑπὸ τοῦ Ἰωάννου.

Ὁ Σίμων ἦτο ἀνὴρ θερμῆς πίστεως, διὰ τοῦτο δὲ ὠνομάσθη καὶ Πέτρος, δηλ. πιστὸς καὶ σταθερός, ἠγάπα δὲ πολὺ τὸν Ἰησοῦν καὶ ἠγαπᾶτο ὑπ' αὐτοῦ. Ἡ Ἐκκλησία ὠνόμασε τὸν Πέτρον κορυφαῖον τῶν ἀποστόλων καὶ πρω-

τόθρονον αὐτῶν, διότι μετὰ τὴν ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἀντικατέστησεν αὐτόν.

Ὁ Πέτρος ἠκολούθησε τὸν Ἰησοῦν μέχρι τῆς Γεθσημανῆ μετὰ τοῦ Ἰωάννου καὶ τοῦ Ἰακώβου κατὰ τὴν νύκτα τῆς συλλήψεως αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τῶν Ἰουδαίων, ἡ δὲ μεγάλη αὐτοῦ λατρεία πρὸς τὸν Ἰησοῦν τὸν ἐξηνάγκασε νὰ ἀντιστῆ καὶ νὰ χειροδικήσῃ μάλιστα ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐζήτησαν νὰ συλλάβωσι τὸν διδάσκαλόν του. ἠκολούθησε δὲ ὁ Πέτρος τὸν Ἰησοῦν μέχρι τῆς αὐλῆς τοῦ ἀρχιερέως Καϊάφα, ὅπου προσκληθεὶς ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν νὰ εἴπῃ, ἂν ἦτο μαθητὴς Ἐκείνου, ἤρνήθη τρίς τὸν Κύριόν του, ἀλλ' ἀμέσως μετάνοήσας διὰ τὴν ἀρνήσιν του, ἐζῆλθεν εἰς τὴν ὁδὸν καὶ ἔκλαυσε πικρότατα.

Μετὰ τὴν ἐπιφοίτησιν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ Πέτρος πρῶτος ἐνεφανίσθη ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων καὶ μετὰ θάρρους καὶ θερμῆς πίστεως ὠμίλησε περὶ τοῦ Ἰησοῦ μετὰ τοσαύτης πειστικότητος, ὥστε τρισχίλιοι Ἰουδαῖοι ἐγένοντο ἀμέσως Χριστιανοί, ἰδρῦθη δὲ τοιουτοτρόπως ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ἐν Ἱεροσολύμοις. Δὲν ἐδίδασκε δὲ μόνον ὁ Πέτρος, ἀλλ' ἔκαμνε καὶ θαύματα ἐν ὀνόματι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐνώπιον τοῦ πλήθους. Κατὰ τὸ ἔτος 43 μ. Χ., ἐν φ

Σταύρωσις τοῦ Πέτρου ἐν Ρώμῃ.

ὁ Πέτρος ἐλάλει πρὸς τὰ πλήθη, συνελήφθη καὶ ἐρρίφθη εἰς τὰς φυλακὰς σιδηροδέσιμος. Ἀλλὰ τὴν νύκτα, ἐν ᾗ ἔκοιμᾶτο ὁ Πέτρος ἄγγελος Κυρίου ἐμφανίζεται εἰς τὸ δεσμοτήριον καὶ ἀφοῦ ἀφύπνισέν αὐτὸν καὶ τὸν ἀπήλλαξεν ἀπ' τὰς ἀλύσεις, διὰ τῶν ὁποίων εἶγε δεσμευθῆ, τὸν ᾠδήγησεν ἐκτὸς τῆς φυλακῆς, καθ' ἣν ὥραν οἱ δεσμοφύλακες ἔκοιμῶντο. Τὸ γεγονός τοῦτο τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ Πέτρου ἐορτάζει ἡ Ἐκκλησία τὴν 26ην Ἰανουαρίου. Ὁ Πέτρος ἔγραψε καὶ δύο καθολικὰς Ἐπιστολάς.

Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐκήρυξε τὸ Εὐαγγέλιον καὶ εἰς πολλὰς πόλεις τῆς Ἀσίας, ἰδρῶν πανταχοῦ ἐκκλησίας, ἀπέθανε δὲ ἐν Ρώμῃ μαρτυρικὸν θάνατον ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ ὠμοῦ αὐτοκράτορος Νέρωνος καὶ κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος, κατὰ τὸ ὁποῖον ἀπέθανεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.

Ἡ Ἐκκλησία πανηγυρίζει τὴν μνήμην τῶν δύο τούτων Ἀποστόλων, Πέτρου καὶ Παύλου τὴν 29ην Ἰουνίου, ψάλλεται δὲ κατ' αὐτὴν τὸ ἐξῆς τροπάριον:

«Οἱ τῶν Ἀποστόλων πρωτόθρονοι καὶ τῆς οἰκουμένης διδάσκαλοι, τῷ Δεσπότη τῶν ὄλων πρεσβεύσατε εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν τὸ μέγα ἔλεος». Ἡ δὲ ἐρμηνεία τοῦ τροπαρίου τούτου εἶναι ἡ ἀκόλουθος:

«Σεῖς οἱ πρῶτοι μεταξὺ τῶν Ἀποστόλων καὶ οἱ διδάσκαλοι τοῦ κόσμου, μεσιτεύσατε πλησίον τοῦ Σωτῆρος Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος εἶναι ὁ Κύριος τῶν ὄλων, νὰ δωρήσῃ εἰς τὴν οἰκουμένην εἰρήνην καὶ εἰς τὰς ψυχὰς ἡμῶν τῶν ἀνθρώπων τὸ μέγα αὐτοῦ ἔλεος.»

10. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας.

Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας κατήγετο ἐκ Βηθσαιδᾶ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἦτο υἱὸς τοῦ Ἰωνᾶ καὶ ἀδελφὸς τοῦ Πέτρου, μαθητῆς δὲ τοῦ Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου. Οὗτος ἠκολούθησε πρῶτος τὸν Ἰησοῦν, διὰ τοῦτο ὠνομάσθη καὶ πρωτόκλητος.

Μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ Ἀνδρέας ἀνεχώρησεν ἐξ Ἱεροσολύμων καὶ ἐπεσκεψέθη πολλὰς πόλεις, τὴν Τραπεζοῦντα, τὴν Ἀμισσὸν καὶ ἄλλας. Ἀκολούθως ἐδίδαξεν εἰς τὴν Θράκην, τὴν Θεσσαλίαν καὶ τέλος εἰς τὴν Ἀχαΐαν, ἀπέθανε δὲ μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὰς Πάτρας, τὸ δὲ ἱερὸν αὐτοῦ λείψανον μετεκομίσθη βραδύτερον εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ κατετέθη εἰς τὸν ἐκεῖ ναὸν τῶν

Ἁγίων Ἀποστόλων. Ἡ πόλις τῶν Πατρῶν τιμᾷ τὸν Ἀποστολον Ἀνδρέαν ὡς προστάτην καὶ πολιούχον αὐτῆς, ἰδρύσασα καὶ ναὸν πρὸς τιμὴν αὐτοῦ, σφῆζόμενον μέχρι σήμερον. Ἡ μνήμη τοῦ Ἀποστόλου τελεῖται τὴν 30ὴν Νοεμβρίου, φάλλεται δὲ κατ' αὐτὴν τὸ ἀκόλουθον ἀπολυτικίον:

«Ὡς τῶν Ἀποστόλων πρωτόκλητος καὶ τοῦ κορυφαίου αὐτάδελφος, τῷ Δεσπότη τῶν ὅλων, Ἀνδρέα, ἰκέτευς εἰρήνην τῇ οἰκουμένῃ δωρήσασθαι καὶ ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν, τὸ μέγα ἔλεος».

Ἡ ἐρμηνεία τοῦ ἀπολυτικίου εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Σὺ, ὦ Ἀνδρέα, ὁ ὁποῖος εἶσαι πρωτόκλητος τῶν Ἀποστόλων καὶ ἀδελφὸς τοῦ κορυφαίου αὐτῶν, τοῦ Πέτρου, παρακάλει τὸν Κύριον τῶν ὅλων τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν νὰ δωρήσῃ εἰρήνην εἰς τὴν οἰκουμένην καὶ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ μέγα ἔλεος». ✓

11. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.

Ὁ Λουκᾶς εἶναι εἰς ἀπὸ τοὺς τέσσαρας Εὐαγγελιστάς, τὸ δὲ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ τὸ ἔγραψεν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν πληροφοριῶν, τὰς ὁποίας ἔλαβε παρὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, τὸν ὁποῖον συνήνητησεν εἰς τὴν Τρωάδα, ὅτε οὗτος μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ κηρύξῃ. Ὁ Εὐαγγελιστὴς αὗτος κατήγετο ἀπὸ τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας καὶ ἦτο ἰατρός τὸ ἐπάγγελμα. Λέγεται ἐπίσης ὅτι ἦτο καὶ ζωγράφος, ἀναφέρονται δὲ καὶ ἔργα αὐτοῦ, ἐξόχου τέχνης. Κατὰ τὴν παράδοσιν πάντοτε, ὁ Λουκᾶς ἐζωγράφησε τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὴν Θεοτόκον καὶ τοὺς δύο κορυφαίους τῶν Ἀποστόλων, Πέτρον καὶ Παῦλον, πολλὰ δὲ μονὰ σήμερον καυχῶνται ὅτι ἔχουσιν εἰκόνας ἱστορηθείσας ὑπ' αὐτοῦ. Ὅτε ὁ Παῦλος διέμενεν εἰς Τρωάδα κηρύττων, συνητήθη ἐκεῖ καὶ ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Λουκᾶν, ὁ ὁποῖος τὸν ἠκολούθησεν εἰς τὴν Μακεδονίαν, εἰς Μιτυλήνην, εἰς Καισάρειαν, εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ τέλος εἰς Ρώμην, ὅπου ἐφυλακίσθη ὁ Παῦλος. Ἐκ τούτων ἐξάγεται ὅτι ὁ Λουκᾶς ἐγένετο θερμὸς ἀκόλουθος καὶ βοηθὸς τοῦ Παύλου εἰς τὰς ἀποστολικὰς αὐτοῦ ὁδοιπορίας. Πλὴν τοῦ Εὐαγγελίου ἔγραψεν ὁ Λουκᾶς καὶ τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων· εἰς τὸ σύγγραμμά του δὲ τοῦτο ἐξιστορεῖ τὰς ἐνεργείας τῶν Ἀποστόλων διὰ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Διὰ τοῦ Εὐαγγελίου

του και διὰ τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων ὁ Λουκᾶς ἀπευθύνεται πρὸς ἄνδρα τινὰ Ῥωμαῖον, ὀνομαζόμενον Θεόφιλον, ὁ ὁποῖος κατεῖχε, φαίνεται, ὑψηλὴν θέσιν καὶ τὸν ὁποῖον ζητεῖ νὰ διδάξῃ περὶ τῶν ἔργων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῶν Ἀποστόλων. Λέγεται δὲ ὅτι ὁ Λουκᾶς ἀπέθανε μαρτυρικὸν θάνατον εἰς τὰς Θήβας τῆς Βοιωτίας, ὅτε μετέβη ἐκεῖ διὰ νὰ διδάξῃ τὸ Εὐαγγέλιον. Τὰ ὅσα αὐτοῦ μετεκόμισε βραδύτερον εἰς Κωνσταντινούπολιν ὁ αὐτοκράτωρ Κωνστάντιος, υἱὸς τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου. Ἡ μνήμη του ἑορτάζεται τὴν 18ην Ὀκτωβρίου. *μνημονεύεται*

12. Καὶ εἰ ἄλλοι Ἀπόστολοι.

Ὁ Ἰησοῦς εἶχε δώδεκα ἐν ὄλῳ μαθητάς, οἵτινες ὀνομάσθησαν καὶ Ἀπόστολοι, διότι ἀπεστάλησαν ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰς ὅλον τὸν κόσμον διὰ νὰ διδάξωσι τὴν θρησκείαν. Αὐτοῦ. Πλὴν τοῦ Πέτρου, τοῦ Παύλου, τοῦ Ἀνδρέου καὶ τοῦ Λουκᾶ, περὶ τῶν ὁποίων εἶπομεν ἤδη τὰ δέοντα, θέλομεν ὀμιλήσει καὶ περὶ τῶν ἄλλων Ἀποστόλων. Μεταξὺ τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ περιλαμβάνονται καὶ οἱ δύο υἱοὶ τοῦ Ζεβεδαίου, ὁ Ἰάκωβος καὶ ὁ Ἰωάννης, οἱ ὁποῖοι ἦσαν ἐπίσης ἀλιεῖς. Ἐκ τούτων ὁ μὲν Ἰωάννης ὑπῆρξεν εἰς τῶν ἀγαπητοτέρων μαθητῶν, συνέγραψε δὲ καὶ Εὐαγγέλιον καὶ διὰ τοῦτο ἔχει καὶ τὸν τίτλον τοῦ Εὐαγγελιστοῦ. Ἠκολούθησε τὸν Ἰησοῦν εἰς Γεθσημανῆ καὶ παρέστη μετὰ τοῦ Πέτρου εἰς τὴν σύλληψιν αὐτοῦ, κατόπιν δὲ ἠκολούθησε τὸν Κύριόν του εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Ἄννα καὶ τοῦ Καϊάφα. Μόνος αὐτὸς ἐξ ὄλων τῶν μαθητῶν ἀνέβη ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, ὅτε ὁ Ἰησοῦς εὐρίσκειτο ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, συνοδεύσας ἕως ἐκεῖ τὴν Θεοτόκον. Μετὰ τὴν κάθοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ὁ Ἰωάννης ἔφυγεν ἀπὸ τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ ἐγκατεστάθη εἰς Ἔφεσον, ὅπου ἔγραψε τὸ Εὐαγγέλιον αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν εἰς βαθέτατον γῆρας. Κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη τῆς ζωῆς του, μὴ δυνάμενος πλέον νὰ διδάσκη, μόλις κατάρθωσε νὰ ὑπεθυμίζῃ εἰς τὸν λαὸν τὴν μεγάλην ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ ἁγαπάτε ἀλλήλους. Πλὴν τοῦ Εὐαγγελίου συνέγραψε τρεῖς Ἐπιστολάς καὶ τὴν Ἀποκάλυψιν, εἰς τὴν ὁποίαν προλέγει τὸν θρίαμβον τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὁ δὲ Ἰάκωβος, ὁ ἀδελφὸς τοῦ Ἰωάννου, ἀπέθανεν ἐν Ἱεροσόλοις μαρτυρικὸν θάνατον. Ὁ Φίλιππος κατήγετο ἐκ τῆς Βηθσαῖδά καὶ ἦτο συμπολίτης τοῦ Ἀνδρέου

καὶ Πέτρου, ἐκήρυξε δὲ εἰς τὴν Φρυγίαν. Ὁ Ναθαναὴλ ἢ Βαρθολομαῖος ἐκήρυξεν εἰς τὰς Ἰνδίας, ὁ Θωμᾶς εἰς Ἀσίαν, ὁ δὲ Ματθαῖος, ὁ ὁποῖος συνέγραψε καὶ τὸ ὀμώνυμον Εὐαγγέλιον, ἐκήρυξεν εἰς τὰ μέρη τῆς Αἰθιοπίας. Ὁ Ἰάκωβος ὁ ἀδελφός, καλεῖται καὶ μικρός, κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸν ἄλλον Ἰάκωβον τοῦ Ζεβεδαίου τὸν λεγόμενον μέγαν. Οὗτος ὁ Ἰάκωβος ἔλαβε μετὰ τοῦ Ἰούδα (οὐχὶ τοῦ Ἰσκαριώτου) τὸν τίτλον τοῦ ἀδελφοθέου, διότι λέγεται ὅτι οἱ δύο οὗτοι ἦσαν υἱοὶ τοῦ Ἰωσήφ, τοῦ μνηστῆρος τῆς Θεοτόκου, γεννηθέντες ἐκ τοῦ πρώτου αὐτοῦ γάμου. Ὁ Ἰάκωβος ἐγένετο ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων συνέγραψε δὲ καὶ Ἐπιστολὴν καθολικὴν. Ὁμοίαν Ἐπιστολὴν συνέγραψε καὶ ὁ ἄλλος ἀδελφός, ὁ Ἰούδας, ὁ λεγόμενος καὶ Σίμων. Τὰ ὀνόματα λοιπὸν τῶν δώδεκα Ἀποστόλων εἶναι τὰ ἑξῆς:

Σίμων ὁ λεγόμενος Πέτρος καὶ Ἀνδρέας ὁ ἀδελφός αὐτοῦ, Ἰάκωβος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ Ζεβεδαίου, Φίλιππος καὶ Βαρθολομαῖος, Θωμᾶς καὶ Ματθαῖος, Ἰάκωβος καὶ Λεβαῖος, Σίμων ὁ Κανανίτης καὶ Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης.

Εἰς τούτους περιελήφθησαν κατόπιν ὁ Παῦλος, ὁ Λουκᾶς καὶ ὁ Μάρκος. Ἐκ δὲ τῶν μαθητριῶν πρωτεύουσαν θέσιν κατέχουσιν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ, ἡ Σαλώμη, ἡ Μαρία τοῦ Κλωπᾶ ἢ Κλεόπα καὶ αἱ ἀδελφαὶ τοῦ Λαζάρου Μάρθα καὶ Μαρία. Αἱ τρεῖς πρώται ἠκολούθησαν τὸν Ἰησοῦν μέχρι τοῦ Γολγοθᾶ, αὐταὶ δὲ ἐγένοντο οἱ πρώτοι μάρτυρες τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ.

13. Ὁ ὀργανισμὸς τῶν πρώτων Χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ διοίκησις αὐτῶν.—Διάκονοι, πρεσβύτεροι, ἐπίσκοποι, ἐπαρχιακαὶ σύνοδοι.

Οἱ Ἀπόστολοι, ὡς εἶπομεν, ἀφοῦ ἐδίδασκον τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν εἰς τὰς διαφόρους πόλεις, ἴδρουν καὶ ἐκκλησίας, αἱ ὁποῖαι ἀπετελοῦντο ἐκ τῶν Χριστιανῶν μιᾶς ἐκάστης πόλεως. Ἄλλ' ἐπειδὴ δὲν ἠδύνατο νὰ μένωσιν εἰς ὅλας τὰς πόλεις οἱ Ἀπόστολοι διὰ νὰ ἐπιβλέπουσιν τὴν διοίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν, διὰ τοῦτο εἰς ἐκάστην ἐκκλησίαν ἐγκαθίστων ἀντιπροσώπους αὐτῶν, τοὺς λεγομένους ἐπισκόπους, οἱ ὁποῖοι ἦσαν προϊστάμενοι τῶν Χριστιανῶν

καὶ εἶχον ἀναλάβει τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὴν διοίκησιν τῆς Ἐκκλησίας. Οἱ ἐπίσκοποι οὗτοι ἐχειροτονοῦντο ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, ἔμειναν δὲ καὶ μέχρι σήμερον ὡς διάδοχοι ἐκείνων. Οἱ δὲ ἐπίσκοποι ἐχειροτόνουν τοὺς λεγομένους πρεσβυτέρους καὶ διακόνους καὶ τοιοῦτοτρόπως καθιερώθησαν τρεῖς βαθμοὶ ἱεραρχίας.

Οἱ διάκονοι ἐβοήθουν τοὺς ἐπισκόπους καὶ πρεσβυτέρους εἰς τὰ ἔργα τῆς λατρείας, ὑπῆρχον δὲ καὶ διακόνισσαι. Ἀντιπρόσωπος ἢ διάδοχος τῶν Ἀποστόλων ἦτο μόνον ὁ ἐπίσκοπος· οὗτος εἶχε τὸ δικαίωμα νὰ χειροτονῇ τοὺς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους, ἐκλέγων αὐτοὺς μεταξύ τῶν καλλιτέρων καὶ ἠναρετωτέρων Χριστιανῶν τῆς περιφερείας του. Βραδύτερον οἱ ἐπίσκοποι τῶν μεγάλων πόλεων τῶν ἐπαρχιῶν ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ μητροπολίτου, κατόπιν δὲ διεκρίθησαν μεταξύ τῶν μητροπολιτῶν πέντε, οἱ ὁποῖοι ἔλαβον τὸν τίτλον τοῦ Πατριάρχου. Πατριάρχαι ὀνομάσθησαν οἱ μητροπολίται Ρώμης, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, Κωνσταντινουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων. Οἱ μητροπολίται εἶχον εἰς τὴν δικαιοδοσίαν αὐτῶν ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς ἐπαρχίας των καὶ προήδρευον τῶν λεγομένων ἐπαρχιακῶν συνόδων, αἱ ὁποῖαι ἤρχισαν νὰ συνέρχωνται ἀπὸ τοῦ τρίτου αἰῶνος. Οἱ δὲ μητροπολίται τῶν πέντε μεγάλων πρωτευουσῶν, οἱ ὀνομασθέντες Πατριάρχαι, ἀπέκτησαν βαθμὴδὸν ἐξουσίαν ἐφ' ὅλων τῶν μητροπολιτῶν καὶ τῶν ἐπισκόπων τῆς δικαιοδοσίας των, τὴν ἐξουσίαν δὲ ταύτην ἀσχοῦσι καὶ μέχρι σήμερον, θεωρούμενοι ὡς ἀνώτατοι ἐκκλησιαστικοὶ ἀρχηγοί.

14. Ἀποστολικαὶ ἐκκλησίαι.—Σχέσεις αὐτῶν.

Ἀποστολικαὶ ἐκκλησίαι λέγονται ἐκεῖναι αἱ ἐκκλησίαι τὰς ὁποίας ἱδρυσαν οἱ ἴδιοι Ἀπόστολοι ἢ οἱ μαθηταὶ αὐτῶν. Πρώτη ἀποστολικὴ ἐκκλησία εἶναι ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις ὑπὸ τοῦ Πέτρου ἱδρυθεῖσα.

Ἐπίσης αἱ ἐκκλησίαι, τὰς ὁποίας ἱδρυσεν ὁ Παῦλος ἐν Μικρᾷ Ἀσίᾳ, ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐν Βερροίᾳ, ἐν Ἀθήναις, ἐν Κορίνθῳ καὶ ἀλλαχοῦ λέγονται ἀποστολικαί. Ἀποστολικαὶ ἐκκλησίαι εἶναι ἐπίσης καὶ ὅλαι ἐκεῖναι, τὰς ὁποίας ἱδρυσαν οἱ διάφοροι Ἀπόστολοι εἰς τὰ διάφορα μέρη, εἰς τὰ ὁποῖα ἐδίδαξαν. Αἱ ἀποστολικαὶ αὗται ἐκκλησίαι ἐτήρουν πάντοτε ἀδελφικὰς σχέσεις μεταξύ των, τὰς σχέσεις δὲ ταύτας

ἐξήπλωσαν κατόπιν αἱ ἀποστολικάι ἐκκλησίαι καὶ πρὸς ἄλλας, τὰς ὁποίας ἴδρυσαν οἱ μετὰ ταῦτα Χριστιανοί.

15. Διωγμοὶ τῶν Χριστιανῶν ἐπὶ Νέρωνος, Δεκίου, Δομιτιανοῦ, Διοκλητιανοῦ.—Μάρτυρες τῆς νέας θρησκείας. — Ὁ ἅγιος Δημήτριος.— Ὁ ἅγιος Γεώργιος.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ μόνοι ἐχθροὶ καὶ διώκται τῶν Χριστιανῶν ἦσαν οἱ Ἰουδαῖοι. Κατόπι δμως προσετέθησαν καὶ οἱ Εἰδωλολάτραι, οἱ ὁποῖοι ἐλέγοντο τότε Ἐθνικοί. Οἱ Ἐθνικοὶ οὗτοι ὑπῆρξαν οἱ ὠμότεροι καὶ ἀγριώτεροι διώκται τῶν Χριστιανῶν. Εἶναι πολλὰ καὶ τερατώδη τὰ μαρτύρια, τὰ ὁποῖα ὑπέστησαν οἱ Χριστιανοί, ὑπὸ τῶν φανατικῶν ἐθνικῶν, διὰ νὰ ἀναγκασθῶσι νὰ ἀρνηθῶσι τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ προσκυνήσωσι τὰ εἰδωλα. Δὲν ἦσαν δὲ μόνον ἰδιῶται ἐθνικοὶ οἱ καταδιώκοντες τοὺς Χριστιανούς, ἀλλὰ κυρίως οἱ τρομερώτεροι ἦσαν οἱ τότε αὐτοκράτορες τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους. Πρῶτος αὐτοκράτωρ, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξεν ἀνηλεῆ κατὰ τῶν Χριστιανῶν πόλεμον, ἦτο ὁ Νέρων (τῷ 67 μ.Χ.) Ὁ ὠμὸς καὶ ἀπάνθρωπος οὗτος τύραννος εἶχε καρδίαν λίαν αἰμοχαρῆ καὶ κακοῦργον, τὰ δὲ ἄγρια ἐνστικτα

Ὁ Νέρων.

αὐτοῦ ἐξεδηλώθησαν ἐπὶ τῶν Χριστιανῶν. Ὅτε μίαν νύκτα συνέβη πυρκαϊά εἰς τὴν Ρώμην ὁ Νέρων ἀπέδωκε τὴν εὐθύνην εἰς τοὺς Χριστιανούς. Ὁ λαὸς τότε ἐξαγριωθείς ἐπέπεσε κατὰ τῶν ἀθῶων Χριστιανῶν καὶ πλείστους ἐξ αὐτῶν ἐφόνευσεν, ἀφοῦ προηγουμένως τοὺς ὑπέβαλεν εἰς τρομερὰ μαρτύρια. Πολλοὶ ἐκ τῶν Χριστιανῶν ἠλείφοντο μὲ πίσσαν καὶ ἐκαίοντο εἰς τὰς ὁδοὺς. ἄλλοι, ἀφοῦ ἐρράπτοντο εἰς δέρματα ζῶων, ἐρρίπτοντο εἰς κλωβούς ἀγρίων θηρίων καὶ κατεσπαράσσοντο ὑπ' αὐτῶν. Ἄλλοι ἐπριονίζοντο καὶ ἄλλοι διεμελίζοντο φρικωδῶς.

Μεταξὺ τῶν πρώτων θυμάτων τοῦ διωγμοῦ τούτου καταλέγονται οἱ Ἀπόστολοι Πέτρος καὶ Παῦλος. Ἄλλοι αὐτοκράτορες, σφοδροὶ ἐπίσης τῶν Χριστιανῶν διώκται, ἦσαν ὁ Δομιτιανὸς τῷ 69—82 μ.Χ., ὁ Τραϊανὸς, τῷ 98—117, ὁ Μᾶρκος Αὐρήλιος καὶ Σευήρος τῷ 161—211 καὶ ἰδίως ὁ Δέκιος τῷ 249—251, ὁ ὁποῖος ἐπενόησε καὶ ἔθεσεν εἰς ἐνέργειαν τρομερὰ βασανιστήρια κατὰ τῶν Χριστιανῶν, καίων καὶ διαμελίζων αὐτοὺς κατὰ τὸν φρικωδέστερον τρόπον. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος τούτου ἐμαρτύρησαν πολλοὶ ἐπίσκοποι καὶ πρεσβύτεροι. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Δεκίου ἐμεσολάβησε μικρὸν χρονικὸν διάστημα, κατὰ τὸ ὁποῖον οἱ Χριστιανοὶ ἀπῆλυσαν σχετικῆς εἰρήνης καὶ ἡσυχίας. Ἄλλ' ὅτε ἀνέλαβε τὸν θρόνον ὁ αὐτοκράτωρ Διοκλητιανὸς τῷ 284 μ.Χ., τότε οἱ διωγμοὶ ἐπανῆλθον σφοδρότεροι, ἐξηκολούθησαν δὲ μέχρι τοῦ ἔτους 306, ὅτε ἀνέλαβε τὸν θρόνον, ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος. Ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Διοκλητιανοῦ ἐμαρτύρησαν μεταξὺ τῶν ἄλλων ὁ ἅγιος Γεώργιος ὁ τροπαιοφόρος καὶ ὁ ἅγιος Δημήτριος ὁ μυροβλήτης.

Ἅγιος Γεώργιος.—Ὁ Ἅγιος Γεώργιος κατήγετο ἐξ εὐγενοῦς καὶ πλουσιωτάτης οἰκογενείας, ἐγεννήθη δὲ εἰς τὴν Καισάρειαν τῆς Καππαδοκίας. Ἐτυχεν ἐπιμεμηλημένη ἀνατροφῆς καὶ μορφώσεως. Ὅταν ἐφθασεν εἰς ὄριμον ἡλικίαν, κατετάχθη εἰς τὸν Ρωμαϊκὸν στρατὸν μὲ τὸν βαθμὸν τοῦ χιλιάρχου.

Ὁ νεαρὸς χιλιάρχος ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμὸν καὶ ἀμέσως ἔδειξε τὰς χριστιανικὰς του ἀρετὰς, διότι καὶ τοὺς δούλους του ἔδουλε ἀπληυθέρως καὶ τὴν πατρικὴν του περιουσίαν διεμοίρασεν εἰς τοὺς πτωχοὺς. Ὁ αὐτοκράτωρ Διο-

Δητιανός πληροφορηθείς, ότι ο Γεώργιος ἐγένετο χριστιανός και ότι πολλούς ἔθνικούς κατήγει εἰς τὴν χριστιανικὴν πίστιν, ἐκάλεσεν αὐτὸν ἐνώπιόν του, και κατ' ἀρχαίς μὲν δι' ἡπίου τρόπου συνεβούλευσεν αὐτὸν νὰ ἀρνηθῆ τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ και νὰ ἐπανέλθῃ εἰς τὴν εἰδωλολατρείαν.

Ἐπειδὴ ὅμως ο Γεώργιος ἠρνήθη νὰ πράξῃ τοῦτο και μετὰ θαυμαστῆς παρρησίας ὠμολόγησεν ὅτι εἶναι πρόθυμος νὰ ἀποθάνῃ χάριν τοῦ Χριστοῦ, ὁ αὐτοκράτωρ διέταξε νὰ τὸν βασανίσωσι και νὰ τὸν φυλακίσωσι. Ἄλλ' ὁ Γεώργιος δὲν ἐπτοήθη ἐκ τῶν βασάνων, ἐξηκολούθησε δὲ εἰς τὴν φυλακὴν ἀκόμη νὰ λατρεύῃ τὸν Σωτῆρα Χριστόν.

Ὁ Διοκλητιανός ὀργισθεὶς τότε, διέταξε νὰ τὸν ἀποκεφαλίσωσι, τοῦτο δὲ και ἐγένετο κατὰ τὸ ἔτος 304. Τὸ λείψανον αὐτοῦ μετεφέρθη εἰς Λύδδαν, πόλιν τῆς Ἰουδαίας, ὅπου και ἐτάφη. Ὑπάρχει δὲ εἰς τὴν πόλιν ταύτην και περικαλλῆς ναὸς τοῦ Ἁγίου. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 23ην Ἀπριλίου, ἡ δὲ εἰκὼν αὐτοῦ παριστᾷ αὐτὸν ἔφιππον, φονεύοντα δράκοντα.

Τὰ Ἑλληνικὰ στρατιωτικὰ σώματα φέρουσι τὴν εἰκόνα του εἰς τὰς σημαίας αὐτῶν. Τὸ ἀπαλυτικὸν δὲ τῆς ἐορτῆς του ἔχει ὡς ἐξῆς:

«Ὡς τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερωτῆς και τῶν πτωχῶν ὑπερασπιστῆς, ἀσθενούντων ἰατρός, βασιλέων ὑπέρμαχος, τροπαιοφόρε μεγαλομάρτυς Γεώργιε, πρέσβευε Χριστῷ τῷ Θεῷ σωθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Ἡ δὲ ἐννοία αὐτοῦ εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Γεώργιε μεγαλομάρτυ και νικητᾷ, Σὺ, ὁ ὅποιος ἠλευθέρωσας τοὺς αἰχμαλώτους (τοὺς δούλους Σου) και ἐβοήθησας τοὺς πτωχοὺς (διότι διένειμεν εἰς αὐτοὺς τὴν περιουσίαν σου) και ἐθεράπευσας ἀσθενεῖς και ἐνίκησας βασιλεῖς μεσίτευσε πλησίον τοῦ Χριστοῦ νὰ σώσῃ τὰς ψυχὰς ἡμῶν».

Ὁ Ἅγιος Δημήτριος (ὁ μυροβλήτης).—Οὗτος ἐγεννήθη εἰς Θεσσαλονίκην και ἦτο υἱὸς πλουσίας οἰκογενείας, κατέχευε δὲ μέγα ἀξίωμα. Ὅτε ὁ Διοκλητιανός ἔμαθεν ὅτι ἠσπάσθη τὸν Χριστιανισμόν διέταξε τὴν φυλάκισιν αὐτοῦ, ἀλλ' ὅπως ὁ Γεώργιος, τοιοῦτοτρόπως και ὁ Δημήτριος δὲν ἐφοβήθη τὴν ἀπειλὴν τοῦ τυράννου, ἀλλ' ἐξηκολούθει νὰ

διδάσκη και ἐντὸς τῆς φυλακῆς. Ὅτε δὲ ἡμέραν τινα ἔτε-
λυῦντο ἀγῶνες εἰς τὸ στάδιον τῆς Θεσσαλονίκης, παρου-
σιάσθη εἰς τὸν Ἅγιον Δημήτριον ἐν τῇ φυλακῇ νέος τις
δνόματι Νέστωρ, ὁ ὁποῖος ἐζήτησε τὴν εὐλογίαν αὐτοῦ
διὰ νὰ κατορθώσῃ νὰ νικήσῃ ἕνα γίγαντα πολεμιστὴν,
Λυαῖον ὀνομαζόμενον, εἰδωλολάτρην τὸ θεόσκευμα, φίλον
δὲ τοῦ Διοκλητιανοῦ. Ὁ Νέστωρ λαβὼν τὴν εὐλογίαν τοῦ
Δημητρίου μετέβη εἰς τὸ στάδιον καὶ διὰ θείας δυνάμεως
ἐνίκησε τὸν Λυαῖον, τὸν ὁποῖον καὶ ἐφόνευσεν. Ἐπειδὴ
δὲ ἀπεδόθη ἡ νίκη εἰς τὴν εὐλογίαν, τὴν ὁποίαν ἔλαβεν ὁ
Νέστωρ ἀπὸ τοῦ Δημητρίου, ὁ Διοκλητιανός, πλήρης ὀργῆς,
διέταξε νὰ ἀποκεφαλισθῇ ὁ Δημήτριος ἐν τῇ φυλακῇ τῷ 306.

Ὁ Ἅγιος ἐτάφη εἰς Θεσσαλονίκην, ὅπου σφίζεται καὶ ὁ
ναὸς αὐτοῦ, ἐκ τοῦ τάφου του δὲ ἀναβλύζει ἄφθονον ὕδωρ
εὐώδες (ἅγιον μύρον). Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην του
τὴν 26ην Ὀκτωβρίου ψάλλουσα κατ' αὐτὴν τὸ ἐξῆς ἀπο-
λυτίκιον:

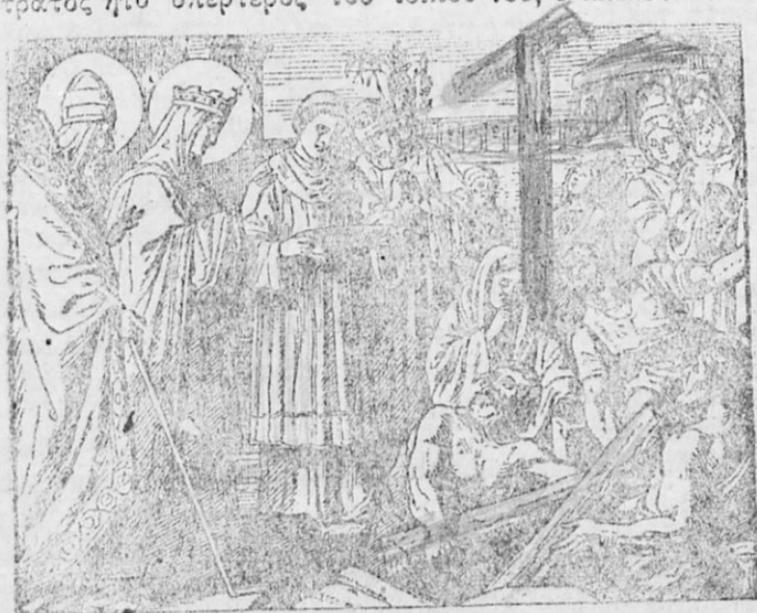
«Μέγαν εὐρατο ἐν τοῖς κινδύνοις Σὲ υπέρμαχον ἢ οἰκου-
μένη, ἀθλοφόρε, τὰ ἔθνη τροπούμενον. Ὡς οὖν Λυαίου
καθεῖλες τὴν ἔπαρσιν ἐν τῷ σταδίῳ, θαρρύνας τὸν Νέστορα,
οὕτως, ἅγιε Μεγαλομάρτυς Δημήτριε, Χριστὸν τὸν Θεὸν
ἱκέτευε δωρῆσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος». Ἡ ἔννοια τούτου
εἶναι ἡ ἀκίλουθος:

«Σὺ, ὃ νικητὰ Δημήτριε, τὸν ὁποῖον εὗρεν ἡ οἰκουμένη
μέγαν ὑπερασπιστὴν εἰς τοὺς κινδύνους καὶ νικητὴν τῶν
ἔθνικῶν (εἰδωλολατρῶν), σὲ ἱκετεύει, ἅγιε, ὅπως ἐνίκησας
τὸν ὑπερήφανον Λυαῖον εἰς τὸ στάδιον καὶ ἐνεθάρρυνας τὸν
Νέστορα, τοιοῦτοτρόπως νὰ ἱκετεύῃς τὸν Χριστὸν διὰ νὰ
δωρῆσῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας τὸ μέγα ἔλεος.»

16) Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος προστάτης τῆς νέας θρη-
σκείας.—Τὸ λάβαρον.—Ὁ τίμιος Σταυρὸς καὶ ἡ
Ἁγία Ἐλένη.—Ὁ ναὸς τῆς Ἀναστάσεως.

Κατὰ τὸ ἔτος 306 αὐτοκράτωρ τοῦ Ρωμαϊκοῦ Κράτους
ἀνεκηρύχθη ὁ Κωνσταντῖνος ὁ Μέγας, ὁ ὁποῖος ἦτο υἱὸς
Κωνσταντίνου τοῦ Χλωροῦ καὶ τῆς εὐσεβοῦς Ἐλένης. Τὴν
ἐποχὴν ἐκείνην τὸ Ρωμαϊκὸν Κράτος διοικεῖτο ὑπὸ τεσ-
σάρων αὐτοκρατόρων. Ὁ Κωνσταντῖνος διεδέχθη τὸν
πατέρα αὐτοῦ εἰς τὴν διοίκησιν τοῦ Δυτικοῦ Κράτους.

Μετὰ πάροδον ὁμοῦς ὀλίγων ἐτῶν ὁ Κωνσταντῖνος κατάρ-
θωσε νὰ νικήσῃ τοὺς ἄλλους τρεῖς αὐτοκράτορας καὶ νὰ ἀνα-
κηρυχθῇ αὐτὸς μονοκράτωρ. Ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 312 ἐμά-
χητο ἐναντίον τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, τοῦ Μαξεντίου, τοῦ ὁποῖου
ὁ στρατὸς ἦτο ὑπέρτερος τοῦ ἰδικοῦ του, ὁ Κωνσταντῖνος,

Ἀνεύρεσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

ὁποῖος εἶχε διδαχθῆ τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὑπὸ
τῆς εὐσεβοῦς μητρός του, εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν πλησίον τοῦ
ἡλίου φωτεινὸν σημεῖον σταυροῦ καὶ εἰς τὸ μέσον αὐτοῦ
τὰς λέξεις «Ἐν τούτῳ νίκα».

Τὴν νύκτα δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης εἶδε καθ' ὕπνον αὐτὸν
τὸν ἴδιον τὸν Χριστὸν, φέροντα τὸ σημεῖον ἐκεῖνο, με τὰς
ἰδίας λέξεις καὶ παραγγέλλοντα εἰς αὐτὸν νὰ κατασκευάσῃ
σημαίαν με σταυρόν, ἐπὶ τῆς ὁποίας νὰ ἀναγράψῃ τὰ λέξεις
«Ἐν τούτῳ νίκα» καὶ κατόπιν νὰ ἐπιτεθῇ κατὰ τοῦ ἔχθρου
του. Μόλις ἀφύπνισθη ὁ Κωνσταντῖνος, ἔσπευσεν εὐθὺς
νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ καὶ κατασκεύασε
τὴν σημαίαν, τὴν ὁποίαν ὠνόμασε λάβαρον. Κατόπιν ἐπετέθη
κατὰ τοῦ Μαξεντίου καὶ ἐνίκησεν αὐτὸν κατὰ κράτος.

Ἐκτοτε ὁ Κωνσταντῖνος ἔφερε τὴν σημαίαν ἐκείνην
εἰς ὅλας τὰς μάχας ὡς σύμβολον νίκης κατὰ τῶν πολεμίων.

κατώρθωσε δὲ νικῶν νὰ καταβάλῃ ὅλους τοὺς συνάρχοντας αὐτοῦ. Ὅτε ἀνεκηρύχθη μονοκράτωρ, ἔσπευσε ἀμέσως νὰ ἐκδώσῃ διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου ἐτίθετο τέρμα εἰς τοὺς κατὰ τῶν Χριστιανῶν διωγμοὺς καὶ ἐπετρέπετο ἡ ἐλευθέρα ἐξάσκησις τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Τὸ γεγονός τοῦτο ἐγένετο τὸ ἔτος 313. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἐσημείωσεν ἀλματικὴν πρόοδον.

Τότε ἐκτίσθησαν οἱ πρῶτοι ναοὶ καὶ τὰ πρῶτα φιλανθρωπικὰ ἰδρύματα καὶ ἡ πάσχουσα ἀνθρωπάτης ἤρχισε νὰ γεύηται τὰ ἀγαθὰ τῆς νέας θρησκείας. Ἐν τῆτι 330 ὁ Κωνσταντῖνος μετέφερε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Κράτους αὐτοῦ ἐκ τῆς Ρώμης εἰς τὸ Βυζάντιον καὶ ἰδρυσε νέαν ἐκεῖ πόλιν, ἡ ὁποία ὠνομάσθη ἐκ τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ Κωνσταντινούπολις, τὴν ὁποίαν ἐκόσμησε διὰ δύο μεγαλοπρεπῶν ναῶν, τοῦ τῆς Ἁγίας Σοφίας καὶ τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων. Μετὰ πάροδον δὲ ὀλίγων ἐτῶν ὁ Κωνσταντῖνος, δι' ἄλλου διατάγματος, ἀνεκήρυξε τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ἐπίσημον θρησκείαν τοῦ κράτους του.

Ἡ δὲ μήτηρ αὐτοῦ, ἡ εὐσεβὴς Ἑλένη, ἐπιθυμοῦσα νὰ ἐνισχύσῃ περισσότερον τὴν θρησκείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ στερεώσῃ τοὺς Χριστιανούς ἐν τῇ πίστει, ἀνεχώρησεν εἰς τοὺς ἁγίους τόπους, ὅπου μετὰ πολλὰς ἐρεῦνας κατώρθωσε νὰ ἀνεύρῃ τὸν τίμιον Σταυρόν, ἐπὶ τοῦ ὁποίου προσηλώθη ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός, καὶ τὸν ὁποῖον οἱ Ἰουδαῖοι εἶχον καταχώσει εἰς ἱκανὸν βάθος ὑπὸ τὴν γῆν. Πλὴν τοῦ Σταυροῦ ἀνεῦρε καὶ τὸν Πανάγιον τοῦ Σωτῆρος Τάφον καὶ τὸν θεῖον Γολγοθᾶν, ἐπὶ τοῦ σημείου δὲ τούτου ἰδρυσε τὸν περικαλλῆ ναὸν τῆς Ἀναστάσεως, ὁ ὁποῖος σφίεται μέχρι σήμερον ἐν Ἱεροσολύμοις.

Ὁ Ἄρειος καὶ ἡ πρώτη Οἰκουμενικὴ Σύνοδος.— Κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου ἔζη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ πρεσβύτερός τις ὀνομαζόμενος Ἄρειος, ὁ ὁποῖος ἐκήρυττεν ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστός δὲν ἦτο υἱὸς τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ κτίσμα αὐτοῦ καὶ μάλιστα τὸ πρῶτον καὶ τελειότερον κτίσμα. Ἐνεκα τούτου ἐδημιουργήθη ἀνωμαλία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἐκλόνιζε τὴν πίστιν τῶν Χριστιανῶν πολλοὶ τῶν ὁποίων ἐδέχθησαν τὴν ἀρεσιν τοῦ Ἄρειου. Ὁ Κωνσταντῖνος τότε, θέλων νὰ ἐπαναφέρῃ τὴν ἀρμονίαν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, συνεκάλεσεν ἐν Νικαίᾳ τῆς Βιθυνίας τὴν πρώτην

Οικουμενικήν Σύνοδον, εἰς τὴν ὁποίαν ἔλαβον μέρος 318 ἐπίσκοποι, προήδρευε δ' αὐτῆς ὁ ἴδιος. Εἰς τὴν σύνοδον ἐκείνην ὠμίλησαν πολλοὶ ἐκλεκτοὶ ἱεράρχαι, μεταξύ τῶν ὁποίων ὁ Ἅγιος Νικόλαος, ὁ Ἅγιος Σπυρίδων καὶ ὁ τότε διάκονος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος διὰ σθεναρᾶς εὐγλωττίας καὶ ἀκαταμαχῆτων ἐπιχειρημάτων ἀπέδειξεν, ὅτι ὁ Χριστὸς εἶναι υἱὸς τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκάκισε τὸν αἰρετικὸν Ἄρειον. Ἡ σύνοδος τέλος κατεδίκασε τὸν Ἄρειον καὶ συνέταξε τὰ ὀκτὼ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως, διὰ τῶν ὁποίων ὁ Χριστιανὸς ὁμολογεῖ πίστιν εἰς ἓνα Θεὸν Πατέρα Πάντοκράτορα καὶ εἰς ἓνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ, ὁμοούσιον τῷ Πατρὶ. Ἡ σύνοδος ἐκείνη ἐκανόνισε καὶ πολλὰ ἄλλα ἐκκλησιαστικὰ ζητήματα, καθώρισε δὲ καὶ τὴν ἑορτὴν τοῦ Πάσχα, ἡ ὁποία ἑορτάζεται ἔκτοτε τὴν πρώτην Κυριακὴν μετὰ τὴν πανσέληνον τῆς ἑαρινῆς ἰσημερίας.

Τοιουτοτρόπως ὁ Κωνσταντῖνος ἀνεδείχθη μέγας προστάτης τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας. Ὅτε δὲ ἐν ἔτει 337 προησθάνθη τὸ τέλος τοῦ βίου του, ἐκάλεσε τὸν ἐπίσκοπον Νικομηδείας Εὐσέβιον καὶ ἐβαπτίσθη ὑπ' αὐτοῦ. Ἀπέθανε δὲ εἰς τὴν Νικομήδειαν τὴν 21ην Μαΐου. Ἡ ἱστορία, διὰ τὰ περιλάμπρα αὐτοῦ κατορθώματα ὠνόμασεν αὐτὸν Μέγαν, ἡ δὲ Ἐκκλησία εὐγνωμονοῦσα διὰ τὰς καλὰς αὐτοῦ ὑπηρεσίας, τὰς ὁποίας προσέφερεν ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, τὸν ὠνόμασεν ἰσαπόστολον καὶ κατέταξεν αὐτὸν καὶ τὴν εὐσεβῆ μητέρα του Ἑλένην μετὰ τῶν ἁγίων. Ἡ μνήμη τῶν Ἁγίων Κωνσταντίνου καὶ Ἑλένης ἑορτάζεται τὴν 21ην Μαΐου, ψάλλεται δὲ κατ' αὐτὴν τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον:

«Τοῦ Σταυροῦ σου τὸν τύπον ἐν οὐρανῷ θεασάμενος, καὶ ὡς ὁ Παῦλος τὴν κλησιν οὐκ ἐξ ἀνθρώπων δεξάμενος, ὁ ἐν βασιλεῦσιν ἀπόστολός σου, Κύριε, βασιλεύουσαν πόλιν τῇ χειρὶ σου παρέθετο, ἣν περιζώσε διὰ παντὸς ἐν εἰρήνῃ, πρεσβείαις τῆς Θεοτόκου, μόνε φιλόνηρωπε.

Ἡ ἔννοια τοῦ ἀπολυτικίου εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ σου εἶδεν εἰς τὸν οὐρανὸν ὁ Κωνσταντῖνος, Κύριε, ὁ ὁποῖος ἐκλήθη εἰς τὸν Χριστιανισμὸν ὑπὸ Σοῦ, ὡς ὁ Παῦλος, καὶ ἔθεσεν ὑπὸ τὴν προστασίαν σου τὴν βασιλεύουσαν πόλιν (τὴν Κωνσταντινούπολιν), τὴν ὁποίαν Σὺ σῶζε πάντοτε ἐν εἰρήνῃ, μετὰ τὴν μεσιτείαν τῆς Θεοτόκου.»

17. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.

Εἶδομεν ὅτι κατὰ τὴν πρώτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἣ ὁποία συνῆλθεν ἐν Νικαίᾳ, διεκρίθη ὡς μέγας ρήτωρ ὁ ἀρχιδιάκονος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος, ὁ ὁποῖος διὰ τῆς σθεναρᾶς αὐτοῦ εὐγλωττίας ἐκαυτηρίασε τὸν Ἄρειον καὶ ἀπέδειξε τὸ ὁμοούσιον τῆς Ἁγίας Τριάδος.

Ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἀπερχόμενος εἰς ἔξοριαν.

Ὁ Ἀθανάσιος ἐγεννήθη ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τῷ 296 μ. Χ. Ἐκπαιδευθεὶς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἐχειροτονήθη μοναχὸς καὶ κατόπιν ἐγένετο διάκονος τοῦ ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τὸν ὁποῖον καὶ ἀντιπροσώπευσεν εἰς τὴν Α' οἰκουμενικὴν σύνοδον. Ὅτε τῷ 326 ἀπέθανεν ὁ ἐπίσκοπος Ἀλέξανδρος, ἀνεκηρύχθη τοιοῦτος ὁ Ἀθανάσιος κατόπιν ἐπιμόνου ἀπαιτήσεως ὁλοκλήρου τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος εἶχε γνωρίσει τὰς μεγάλας ἀρετὰς αὐτοῦ. Ὁ Ἀθανάσιος εὐθὺς ὡς ἐγένετο ἐπίσκοπος ἐπάλασσε μετὰ θαυμαστῆς καρτερίας καὶ γενναιοψυχίας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν αὐτοῦ, τῶν Ἀρειανῶν, οἱ ὁποῖοι, ἐπειδὴ ἐμίσησαν αὐτὸν τὸν ἐσυκοφάντησαν ἐνώπιον τοῦ αὐτοκράτορος καὶ ἐπέτυχον τὴν ἔξοριαν αὐτοῦ. Ἀλλὰ

μετ' ὀλίγον ἀνεκλήθη καὶ πάλιν ἐκ τῆς ἐξορίας καὶ ἐξηκολούθησε τὸν ὑπὲρ τῆς ὀρθοδοξίας ἀγῶνα του, χάριν τοῦ ὁποίου δεκά φορὰς ἐξωρίσθη, διακινδυνεύσας μάλιστα καὶ αὐτὴν τὴν ζωὴν του. Κατὰ τὴν τελευταίαν αὐτοῦ ἐξορίαν, γενομένην ἐπὶ τοῦ αὐτοκράτορος Οὐάλεντος, ὁ Ἀθανάσιος ὑπέστη κλονισμὸν τῆς ὑγείας του, ὅτε δὲ κατὰ τὸ ἔτος 366 ἀνεκλήθη καὶ πάλιν ἐν μέσῳ τοῦ ποιμνίου του, δὲν ἐπέζησεν εἰ μὴ ἐπὶ ὀλίγα ἔτη, καὶ ἀπέθανε τὴν 2 Μαΐου 373 μετὰ πεντήκοντα ἔτων πολυτάραχον πατριαρχεῖαν.

Ἡ μνήμη τοῦ μεγάλου τούτου τῆς ὀρθοδοξίας προστάτου, ὁ ὁποῖος ὠνομάσθη μέγας Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας, ἐορτάζεται τὴν 18ην Ἰανουαρίου. Τὴν 2αν Μαΐου πανηγυρίζεται ἡ ἀνακομιδὴ τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου, ψάλλεται δὲ κατ' αὐτὴν τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον:

«Στύλος γέγονας ὀρθοδοξίας, θεῖοις δόγμασιν ὑποστηρίζων τὴν ἐκκλησίαν, Ἱεράρχα Ἀθανάσιε· τῷ γὰρ Πατρὶ τὸν υἱὸν ὁμοούσιον ἀνακηρύξας, κατήσχυνας Ἀρειοῦ, Πάτερ ὦσι, Χριστὸν τὸν Θεὸν ἰκέτευε δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.»

Ἡ ἔννοια τοῦ ἀπολυτικίου εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Ἱεράρχα Ἀθανάσιε, ἔγινες ὁ στῦλος τῆς ὀρθοδοξίας ὑποστηρίζων τὴν ἐκκλησίαν μὲ θεῖα διδάγματα, διότι ἀνεκήρυξας τὸν υἱὸν ὁμοούσιον τοῦ Πατρὸς καὶ ἐνίκησας τοιοῦτοτρόπως τὸν Ἀρειοῦ. Παρακάλει λοιπὸν, ὦσι Πάτερ, Χριστὸν τὸν Θεὸν νὰ δωρήσῃ εἰς ἡμᾶς τὸ μέγα του ἔλεος.»

18. Ὁ Ἰουλιανὸς πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Οἱ διάδοχοι τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου καὶ υἱοὶ αὐτοῦ, Κωνσταντῖνος καὶ Κώνστας, ἀνεδείχθησαν θερμοὶ προστάται τῆς χριστιανικῆς θρησκείας, γενόμενοι καὶ Χριστιανοί. Ἄλλ' ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ὁ Ἰουλιανός, ὁ συγγενὴς τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, ἡ θρησκεία τοῦ Χριστοῦ κατεδιώχθη ὑπ' αὐτοῦ, διότι ὁ Ἰουλιανὸς ἔτρεφε θερμὴν ἀγάπην πρὸς τὴν θρησκείαν τῶν ἐθνικῶν. Καὶ πρῶτον μὲν ἀπηγόρευσεν εἰς τοὺς Χριστιανούς νὰ σπουδάζωσιν ὑψηλὰς ἐπιστήμας, ἐπέτρεπε δὲ καὶ τοὺς διωγμούς, τοὺς ὁποίους ἐνήργουν κατ' αὐτῶν ἄλλοτε οἱ ἐθνικοί. Ἄλλ' ἔννοεῖται ὅτι αἱ προσπάθειαι αὐτοῦ πρὸς ἐπαναφορὰν τῆς ἀρχαίας θρησκείας ἀπέβησαν ἄκαρτοι, διότι ὁ Χριστιανισμὸς εἶχε πλέον

ἐξαπλώσει τὰς ρίζας αὐτοῦ καὶ ἦτο ἀκλόνητος. Ἔνεκα τῆς διαγωγῆς του ταύτης ὁ Ἰουλιανὸς ὠνομάσθη Ἀποστάτης ἢ Παραβάτης ὡς θελήσας νὰ παραβῇ τὴν πίστιν τῶν προγόνων του. Ὁ Ἰουλιανὸς ἐν τέλει ἀνεγνώρισεν ὅτι πᾶσα ἀπόπειρα πρὸς ἀνατροπὴν τῆς χριστιανικῆς θρησκείας ἦτο ματαία, διὰ τοῦτο, δέ, ὅτε ἔπεσε μαχόμενος ἐναντίον τῶν Περσῶν ἀνεφώνησε: «Νενίκηκας, Χριστέ».

19. Ο Μέγας Βασίλειος.

Εἶδομεν ὅτι ὁ Ἀθανάσιος διὰ τὰς μεγάλας αὐτοῦ πρὸς τὴν χριστιανικὴν θρησκείαν ὑπηρεσίας ὠνομάσθη τιμητικῶς Πατὴρ τῆς Ἐκκλησίας. Τὸν τιμητικὸν τοῦτον τίτλον ἀπέκτησε καὶ ὁ μέγας Βασίλειος, ὁ ἐπίσκοπος Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας. Ὁ Βασίλειος ἐσπούδασε τὰ πρῶτα γράμματα εἰς τὴν ἰδιαιτέραν αὐτοῦ πατρίδα Καισάρειαν, ἔτιχε δὲ χριστιανικῆς ἀνατροφῆς. Εἰς τὴν ἀνατροφὴν του ταύτην συνετέλεσε πολὺ ἡ εὐσεβὴς μήτηρ αὐτοῦ Ἑμμέλεια καὶ ἡ μάμμη του Μακρίνη. Ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰς πρῶτας σπουδὰς μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἐφοίτησεν εἰς τὴν ἀκμαΐουσαν τότε φιλοσοφικὴν σχολήν, ὅπου ἐγνωρίσθη μὲ τὸν Γρηγόριον τὸν Ναζιανζηνόν, τοῦ ὁποῦ ἦτο συσπουδαστής. Ἐπανελθὼν εἰς τὴν πατρίδα του ἐπεδόθη εἰς τὸ ἔργον τῆς ρητορικῆς βραδύτερον δὲ ἀπεσύρθη εἰς ἔρημόν τι μέρος, ὅπου ἐπεδόθη εἰς θρησκευτικὰς μελέτας καὶ εἰς τὴν λατρείαν τοῦ Θεοῦ. Ἐπιθυμῶν δὲ νὰ ὠφελήσῃ τὴν Ἐκκλησίαν, ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, μετὰ δὲ τὸν θάνατον τοῦ ἐπισκοποῦ Καισαρείας ἐγένετο ἐπίσκοπος.

Ὡς ἐπίσκοπος ὁ μέγας Βασίλειος ἔδειξεν ἐξαιρετικὸν ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τοῦ ποιμνίου του, καθημερινῶς διδάσκων τὰς χριστιανικὰς ἀρετὰς καὶ δίδων αὐτὸς πρῶτος τὸ καλὸν παράδειγμα διὰ τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων του. Ἐπροστάτευσεν τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πάσχοντας παρηγορῶν αὐτοὺς εἰς τὰς δυστυχίας καὶ διαμοιρᾶζων τὰ μικρὰ του εἰσοδήματα. Ὁ βίος του ἦτο λιτότατος.

Ὁ Βασίλειος ὑπῆρξεν, ὡς ὁ Ἀθανάσιος, ὑπέρμαχος τῆς ἔρθοδοξίας, καταπολεμήσας τοὺς Ἀρειανούς, τοὺς ὁποίους ὁ τότε αὐτοκράτωρ Οὐάλης ὑπεστήριζε θερμότατα. Ἔνεκα τούτου περιέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν τοῦ αὐτοκράτορος

“Οτε δὲ ὁ Οὐάλης ἀπεστείλε πρὸς αὐτὸν τὸν ἐπίτροπον Μόδεστον διὰ νὰ πείσῃ τὸν Βασιλείον νὰ ἀσπασθῆ τὸν Ἀρειανισμόν, ὁ ἄκαμptos ἱεράρχης ἀντέταξεν ἐπίμονον ἔρνησιν. “Οτε δὲ ὁ Μόδεστος ἠπειλήσεν αὐτὸν ὅτι θὰ κακοποιηθῆ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος, ὁ Βασιλείος ἀταράχως ἀπήντησεν:

«Οὐδὲν φοβοῦμαι! ἀρπαγὴν περιουσίας δὲν φοβεῖται ὁ μηδὲν ἔχων εἰ μὴ ὀλίγα παλαιὰ ἐνδύματα καὶ τινα βιβλία, ἐξορίαν δὲν γνωρίζω, διότι εἰς τὸν κόσμον τοῦτον εἶμαι ξένος, μαρτύρια δὲν δύνανται νὰ ἐπιβληθοῦν εἰς τὸ ἀσθενές μου σῶμα, διότι ἡ πρώτη προσβολὴ δύναται νὰ τὸ καταστρέψῃ, ὁ θάνατος τέλος μὲ ἐνάψει μετὰ τοῦ Θεοῦ καὶ πληροῦ πάσας τὰς εὐχάς μου. Ἡμεῖς εἴμεθα πρᾶξι καὶ ταπεινοὶ εἰς ὅλους, οὐ μόνον πρὸς τὸν αὐτοκράτορα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ἐλάχιστον τῶν ἀνθρώπων. “Οταν ὅμως πρόκειται περὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ, δὲν φοβοῦμεθα. Τὸ πῦρ, τὸ ξίφος, τὰ θηρία καὶ οἱ ὄνυχες, οἱ σχίζοντες τὰς σάρκας, εἶναι δι’ ἡμᾶς μᾶλλον ἀπόλαυσις παρά φόβος. “Ας ἀκούσῃ ταῦτα καὶ ὁ βασιλεὺς.»

“Ο Οὐάλης ἀκούσας παρὰ τοῦ Μόδεστου τὴν ἀξιοπρεπῆ καὶ ἀνδρικὴν ταύτην ἀπάντησιν τοῦ Βασιλείου ἐθαύμασε τὸν ἄνδρα καὶ διὰ τοῦτο ὄχι μόνον τὴν ζωὴν αὐτοῦ δὲν ἐσκέφθη νὰ ἀφαιρέσῃ, ἀλλ’ οὐδέποτε ἠνώχλησεν αὐτόν.

“Ο Βασιλείος ἴδρυσεν καὶ πτωχοκομεῖον εἰς τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, τὸ ὁποῖον συνετήρει διὰ τῶν ἰδίων αὐτοῦ χρημάτων. Ἡ μεγάλη αὐτοῦ φιλανθρωπία ἐξεδηλώθη ζωηρότερον κατὰ τὴν ἐποχὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν συνέβη πείνα εἰς τὴν Καισάρειαν. Διανοίραζε τὰ χρήματα αὐτοῦ εἰς τοὺς πτωχοὺς, αὐτὸς δὲ ἤρκειτο εἰς χορτοφαγίαν καὶ ἄλλας τροφάς.

“Ο Μέγας Βασιλείος θεωρεῖται καὶ εἶναι πράγματι ὁ λόγιος ἀντιπρόσωπος τῶν ἀγίων ἢ δὲ εἰκὼν αὐτοῦ ἐνεσαρκώθη ἐν τῇ λαϊκῇ ποιήσει καὶ εἶναι ἀναπόσπαστος ἀπὸ τοῦ χάρτου καὶ τοῦ μελανοδοχείου (χαρτί καὶ καλαμάρι) τῶν δύο δηλαδὴ ὀργάνων, διὰ τῶν ὁποίων συνέγραψε τὰ ὠραῖα περισπούδαστα συγγράμματα αὐτοῦ, τὰ ὁποῖα σφύζονται μέχρι σήμερον. Πλεῖστα δὲ εἶναι τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ταῦτα.

“Ο Βασιλείος συνέταξε καὶ ἰδικὴν του λειτουργίαν, ἡ

ὅποια τελεῖται κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς ἐορτῆς του (1ην Ἰανουαρίου), τὴν ἐορτὴν τῶν Φώτων, τὰς πέντε πρώτας Κυριακὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν Μεγάλην Πέμπτην, τὸ Μέγα Σάββατον καὶ τὴν παραμονὴν τῶν Χριστουγέννων. Ὁ Μέγας Βασίλειος ἀπέθανε τὴν 1ην Ἰανουαρίου 379, κατὰ τὴν ἡμέραν δὲ ταύτην ἐορτάζεται καὶ ἡ μνήμη του.

20. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.

Ὅπως ὁ μέγας Βασίλειος καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὀνομάσθησαν πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, τοιοιουτρόπως καὶ ὁ

Οἱ τρεῖς Ἱεράρχαι.

Γρηγόριος. Ὁ ἱεράρχης οὗτος, ὁ ὁποῖος, ὡς εἶδομεν συνεσπούδαζε μετὰ τοῦ Βασιλείου εἰς τὴν φιλοσοφικὴν σχολὴν τῶν Ἀθηνῶν, κατήγετο ἐκ τῆς Καππαδοκίας, τὰ δὲ πρῶτα χριστιανικὰ διδάγματα ἔλαβε παρὰ τῆς εὐσεβοῦς μητρὸς

αὐτοῦ Νόννης. Ὁ Γρηγόριος εἶχε καὶ ἀδελφὴν Γρηγορίαν ὀνόματι. Τὰ πρῶτα γράμματα ἐδιδάχθη εἰς τὸ σχολεῖον τῆς Καισαρείας, κατόπιν δὲ μετέβη εἰς Ἀλεξάνδρειαν καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὰς Ἀθήνας. Ἀφοῦ δὲ ἐπεράτωσε τὰς σπουδὰς αὐτοῦ, ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα του καὶ ἐπεδόθη εἰς θρησκευτικὰς μελέτας.

Βραδύτερον μετέβη εἰς τὴν πόλιν Ναζιανζόν, τῆς ὁποίας ἐπίσκοπος ἦτο ὁ πατὴρ αὐτοῦ, παρὰ τοῦ ὁποίου ἐχειροτονήθη διάκονος καὶ κατόπιν πρεσβύτερος. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Ἐκκλησία ἐταράσσετο ὑπὸ τῶν Ἀρειανῶν, οἱ ὁποῖοι ἐζήτουν νὰ ἐπιβάλουν τὴν αἵρεσιν αὐτῶν. Οἱ ὀρθόδοξοι χριστιανοὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ νὰ ἀντιπεξέλθουν κατὰ τοῦ ἀρειανισμοῦ εἶχον ἀνάγκην ἀνδρὸς μεμορφωμένου καὶ σθεναροῦ, καὶ ὡς τοιοῦτον ἐξέλεξαν τὸν πρεσβύτερον τῆς Ναζιανζοῦ Γρηγόριον, τὸν ὁποῖον παρεκάλεσαν νὰ ἀναλάβῃ τὸν κατὰ τῶν Ἀρειανῶν ἀγῶνα. Ὁ Γρηγόριος ἔλθων εἰς Κωνσταντινούπολιν, ἐξεφώνησε θαυμασίους λόγους περὶ τῆς θεότητος τοῦ Λόγου (τοῦ Χριστοῦ), δι' ὃ καὶ Θεολόγος ἐκλήθη.

Ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἀρειανοὶ δὲν ἔπαυσαν τὸν ἀγῶνα αὐτῶν, ὁ τότε αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος ἐκάλεσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει τὴν Β' Οἰκουμενικὴν Σύνοδον (381 μ. Χ.) τῆς ὁποίας προήδρευσεν ὁ Γρηγόριος ἀφοῦ προηγουμένως ἐχειροτονήθη ἀρχιεπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπειδὴ ὁμοῦ δὲν ἦτο ἀρρεστὸς εἰς τινὰς τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὁ Γρηγόριος παρητήθη τῆς θέσεως τοῦ ἀρχιεπισκόπου καὶ ἀνεχώρησεν εἰς Καισαρείαν, ὅπου ἐξεφώνησε θαυμάσιον λόγον ἐπὶ τοῦ τάφου τοῦ φίλου αὐτοῦ Βασιλείου, ὁ ὁποῖος εἶχε πλέον ἀποθάνει. Κατόπιν ἐπανῆλθεν εἰς τὴν Ναζιανζόν, ὅπου καὶ ἀπέθανε τῷ 390 μ. Χ.

Ὁ Γρηγόριος ἔγραψε καὶ συγγράμματα, τὰ ὁποῖα περιστρέφονται εἰς τὴν Θεότητα τοῦ Λόγου, πρὸς τούτοις δὲ καὶ ποιήματα ἐκκλησιαστικὰ καὶ ἐπιστολάς. Εἶχε πρὸς τούτοις καὶ τὸ χάρισμα τῆς εὐγλωττίας εἰς μέγιστον βαθμόν. Ἡ ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην τοῦ Ἁγίου Γρηγορίου τὴν 25ην Ἰανουαρίου.

21. Ὁ Θεοδόσιος Α' καταδιώκων τοὺς ἐθνικοὺς.

Μεταξὺ τῶν αὐτοκρατόρων τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους

καταλέγεται και ὁ Θεοδοσίος ὁ μέγας, ὁ ὁποῖος υπῆρξεν ἔνθερμος προστάτης και ὑποστηρικτῆς τῶν Χριστιανῶν και ἀμείλικτος διώκτης τῶν ἐθνικῶν. Μόλις ἐγένετο αὐτοκράτωρ, ἀπηγόρευσε ἀμέσως τὴν εἰδωλολατρείαν, τὴν ὁποῖαν ἐχαρακτήρισεν ὡς ἔγκλημα. Συνέβη λοιπὸν ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Θεοδοσίου νὰ κηρυχθῆ σφοδρὸς διωγμὸς κατὰ τῶν ἐθνικῶν, ὅπως συνέβη τοῦτο ἄλλοτε κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Ὁ κλῆρος και ὁ χριστιανικὸς κόσμος κατεδίωκε τοὺς ἐθνικοὺς πανταχοῦ, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ δὲ συνέβησαν ταραχαὶ μεταξύ ἐθνικῶν και Χριστιανῶν, ὁ δὲ Θεοδοσίος διέταξε τὸν στρατὸν του νὰ καταστρέψῃ τὸν περίφημον ἐκεῖ ναὸν τοῦ Σεράπιδος, τὸ ὁποῖον και ἐγένετο. Ναοὶ και βωμοὶ και ἀγάλματα τῶν ἀρχαίων θεῶν κατακρημνίζοντο, πλεῖστα δὲ ἔργα τῆς ἀρχαίας τέχνης καταστρέφοντο. Ἐννοεῖται ὅτι τοὺς διωγμοὺς τούτους ἀπεδοκίμασαν οἱ ἐπίσκοποι τῶν Χριστιανῶν, διότι ἡ χριστιανικὴ θρησκεία δὲν ἐπιβάλλει εἰς τοὺς ἀνθρώπους τὴν βίαν, ἀλλὰ κηρύττει τὴν ἀνεξιθρησκείαν.

22. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.

Ἄλλος ἐκκλησιαστικὸς ρήτωρ και πατὴρ τῆς ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἀνεδείχθη ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ἀνατραφεὶς και οὗτος συμφώνως πρὸς τὰ χριστιανικὰ διδάγματα ὑπὸ τῆς μητρὸς του Ἀνθούσης.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος ἐγεννήθη εἰς τὴν Ἀντιόχειαν, τὰ δὲ πρῶτα γράμματα ἐσπούδασεν εἰς τὴν πατρίδα αὐτοῦ, ἔπειτα ἦλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας και ἐγένετο μαθητῆς τοῦ περιφήμου σοφιστοῦ Λιβανίου. Ὁ Λιβάνιος ἐξετίμησεν ἀμέσως τὴν ρητορικὴν δεινότητα τοῦ Χρυσοστόμου, ἔλεγε δὲ ὅτι ἦτο ὁ μόνος κατάλληλος διὰ νὰ τὸν διαδεχθῆ, ἐὰν δὲν ἦτο Χριστιανός. Ὁ Λιβάνιος προσεπάθησε νὰ ἐμφυσήσῃ εἰς τὸν Χρυσόστομον τὴν θρησκείαν τοῦ ἐθνισμοῦ, ἀλλ' αἰ προσπάθειαι τοῦ σοφοῦ ἐκείνου διδασκάλου δὲν ἐπέτυχον διότι ὁ Χρυσόστομος ἔφερε βαθύτατα διδάγματα τῆς πίστεως, τὰ ὁποῖα ἄφειλεν εἰς τὴν μητρικὴν του ἀνατροφὴν.

Ἐπανελθὼν λοιπὸν εἰς τὴν Ἀντιόχειαν ἐχειροτονήθη πρεσβύτερος, ὅτε δὲ ἐχῆρευσε ὁ πατριαρχικὸς θρόνος τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ὁ λαὸς ὁ ὁποῖος ἐγνώριζε τὴν μεγάλην ἀξίαν τοῦ Ἰωάννου, ἐξέλεξε αὐτὸν πατριάρχην τῷ 398.

Ὡς πατριάρχης ὁ Ἰωάννης ἐδικαίωσε τὰς προσδοκίας ὄλων. Ἐπροστάτευσε πτωχοὺς, ἴδρυσεν φιλανθρωπικὰ καταστήματα καὶ ἐφρόντισε περὶ ἐξαπλώσεως τοῦ Χριστιανισμοῦ εἰς βαρβάρους λαοὺς, διὰ δὲ τῆς ἀξιοθαυμάστου εὐγλωττίας του κατεπολέμησε τοὺς αἰρετικούς. Ὑπῆρξεν αὐστηρότατος ἱεράρχης, περιορίσας τὸν κλῆρον εἰς τὰ πραγματικὰ αὐτοῦ καθήκοντα. Ὡμίλει πάντοτε μετὰ θάρρους καὶ παρρησίας, καυτηριάζων τὰς ἁσωτείας καὶ ἀκολασίας καὶ τὰς παρεκτροπὰς τῶν πλουσίων καὶ τῶν ἰσχυρῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἡ τότε αὐτοκράτειρα Εὐδοξία ἠρέσκειτο εἰς τὰς διασκεδάσεις καὶ τὴν πολυτέλειαν καὶ ἡ διαφθορὰ εἶχεν εἰσχωρήσει εἰς ὄλους τοὺς αὐλικοὺς τῶν ἀνακτόρων της, ὁ Χρυσόστομος ἠλεγξε δριμύτατα τὴν διαγωγὴν ταύτην τῆς αὐτοκρατείας καὶ ἔνεκα τούτου ὑπέπεσεν εἰς τὴν δυσμένειαν αὐτῆς. Τέλος διὰ τῶν ἐνεργειῶν τῆς αὐτοκρατείας ἐξωρίσθη, ἀλλ' ὁ λαὸς μαθὼν ἐγκαίρως τοῦτο ἐξηγέρθη καὶ ἐξήνάγκασε τὴν Εὐδοξίαν νὰ ἐπαναφέρῃ τὸν πατριάρχην. Ἐπανελθὼν ὁ Χρυσόστομος ἐξηκολούθησε νὰ ἐλέγῃ δριμύτερον τὴν αὐτοκράτειραν, ἐκείνη δὲ τότε πλήρης ὀργῆς ἀπεφάσισε νὰ ἐξορίσῃ αὐτὸν διὰ δευτέραν φορὰν. Τὴν ἀπόφασίν της ταύτην ἐξεπλήρωσεν ἀμέσως ἡ αὐτοκράτειρα, ἐξορίσασα τὸν Χρυσόστομον εἰς Κουκουσὸν τῆς Μικρᾶς Ἀσίας. Ἐνῶ δὲ μετεφέρετο εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξορίας, ἀπέθανε καθ' ὁδὸν ἐκ τῶν κακουχιῶν.

Ὁ Χρυσόστομος ἀνεδείχθη ὁ μέγιστος τῶν ἐκκλησιαστικῶν ρητόρων καὶ συγγραφέων. Συνέγραψε πλείστους λόγους καὶ ἐπιστολάς, συνέταξε δὲ καὶ θεῖαν λειτουργίαν, τὴν ὁποίαν τελοῦσι σήμερον ὅλαι αἱ χριστιανικαὶ ἐκκλησίαι. Ἡ Ἐκκλησία τιμᾷ τὴν μνήμην αὐτοῦ δις τοῦ ἔτους, τὴν 13ην Νοεμβρίου καὶ τὴν 27ην Ἰανουαρίου. Τοὺς τρεῖς τούτους διδασκάλους καὶ πατέρας, Βασίλειον, Γρηγόριον καὶ Χρυσόστομον τιμᾷ ἐπίσης ἡ Ἐκκλησία καὶ κατὰ τὴν 30ην Ἰανουαρίου (ἐορτὴν τῶν τριῶν Ἱεραρχῶν), ψάλλεται δὲ κατ' αὐτὴν τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον:

«Τοὺς τρεῖς μεγίστους φωστῆρας τῆς τρισηλίου θεότητος, τοὺς τὴν οἰκουμένην ἀκτίσει δογμάτων θείων πυρσεύσαντας, τοὺς μελιρρῦτους ποταμοὺς τῆς σοφίας, τοὺς τὴν κτίσιν πᾶσαν θεογνωσίας νάμασι κατασεύσαντας, Βασίλειον τὸν μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον ἐν τῷ

κλεινῷ Ἰωάννῃ, τῷ τὴν γλῶσσαν χρυσορρήμονι, πάντες οἱ τῶν λόγων αὐτῶν ἔρασταί συνελθόντες, ὕμνοις τιμήσωμεν· αὐτοὶ γὰρ τῇ Τριάδι ὑπὲρ ἡμῶν ἀεὶ πρεσβεύουσιν.»

Ἡ ἔννοια τοῦ ἀπολυτικίου τούτου εἶναι ἡ ἑξῆς:

«Ὅλοι ἡμεῖς, οἱ ὅποιοι θαυμάζομεν τοὺς λόγους καὶ τὰ συγγράμματα τῶν φωστήρων τῆς τρισυποστάτου θεότητος, ὡς συνέλθωμεν σήμερον διὰ νὰ τοὺς τιμήσωμεν με ὕμνους, διότι αὐτοὶ διὰ τῶν θείων διδαγμάτων ἐφώτισαν ὅλον τὸν κόσμον καὶ διὰ τῆς εὐγλωττίας τῶν ἐπότισαν με τὰ νάματα τῆς θεογνωσίας ὅλην τὴν κτίσιν, δηλαδὴ τὸν Βασίλειον τὸν μέγαν καὶ τὸν Θεολόγον Γρηγόριον μετὰ τοῦ ἐνδόξου Ἰωάννου, τοῦ ὁποίου ἡ γλῶσσα ρεεὶ χρυσόν, διότι αὐτοὶ πάντοτε παρακαλοῦσι τὴν Ἁγίαν Τριάδα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ἡμῶν.»

23. Ἰουστινιανὸς καὶ ἡ κτίσις τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.

Κατὰ τὸ ἔτος 527 μ. Χ. τὸν αὐτοκρατορικὸν ὄρθρον τοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους ἀνέλαβεν ὁ Ἰουστινιανός. Ὁ μέγας αὐτός αὐτοκράτωρ πλὴν τῶν ἐνδόξων νικῶν, τὰς ὁποίας κατήγαγεν ἐναντίον τῶν πολλῶν ἐχθρῶν τοῦ κράτους του, ἔδειξε μέγα ἐνδιαφέρον καὶ ὑπὲρ τῆς χριστιανικῆς θρησκείας. Ἐπιθυμῶν δὲ ὁ Ἰουστινιανὸς νὰ ἐξαφανίσῃ τελείως τὴν θρησκείαν τῶν ἐθνικῶν, διέταξε νὰ κλείσωσιν ὅλαι αἱ φιλοσοφικαὶ σχολαί, διότι εἰς τὰς σχολὰς ταύτας ἐδιδάσκοντο τὰ δόγματα τῆς ἀρχαίας θρησκείας. Διὰ τοῦ μέτρου τούτου ἡ ἐθνικὴ θρησκεία ὑπέστη τὸ τελειωτικὸν αὐτῆς κτύπημα, ἡ δὲ χριστιανικὴ κατέστη ἡ μόνη ἐπίσημος θρησκεία. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν στάσιν ἡ ὁποία ἐξεργάγη ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ἡ ὁποία ὠνομάσθη στάσις τοῦ Νίκα, κατεστράφη ὁ ναὸς τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας, τὸν ὁποῖον εἶχε κτίσει ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος, ὁ Ἰουστινιανὸς ἀνωκοδόμησε μεγαλοπρεπέστατον καὶ ὠραιότατον, ὅμοιον τοῦ ὁποίου δὲν ἔχει νὰ ἐπιδείξῃ μέχρι σήμερον ὁ χριστιανικὸς κόσμος. Τριακόσια ἐξήκοντα ἑκατομμύρια ἐδαπανήθησαν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ θαυμασίου τούτου ναοῦ, εἰργάσθησαν δὲ πρὸς τοῦτο οἱ διασημότεροι καλλιτέχναι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Πλεῖστα ὅσα ἀντικείμενα τέχνης καὶ πολύτιμοι λίθοι ἐκόσμησαν τὸν ἐσωτερικὸν διάκοσμον τοῦ ναοῦ, ἡ

δὲ μεγαλοπρέπεια αὐτοῦ ἦτο τοιαύτη, ὥστε, ὅταν τῷ 537 ἐτελέσθησαν τὰ ἐγκαίνια αὐτοῦ, ὁ Ἰουστινιανὸς θαυμάσας τὸ ὑπέροχον ἐκεῖνο μεγαλεῖον ἀνέκραξε: «Νενίκηκά σε, Σολομών» θέλων νὰ δείξῃ διὰ τῶν λέξεων τούτων, ὅτι ὁ ἰδικὸς του ναὸς ὑπερέβη κατὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὴν καλλιτεχνίαν τὸν ναόν, τὸν ὁποῖον ἱδρυσεν ὁ Σολομών εἰς τὰ Ἱεροσόλυμα. Εἰς τὸ μέσον τῆς αὐλῆς ἐτοποθετήθη ἡ καλουμένη κρήνη, ἐντὸς τῆς ὁποίας ἐβύθιζον τοὺς δακτύλους των οἱ πιστοί, ἐπὶ τῆς κρήνης δὲ ταύτης ὑπῆρχεν ἡ ἐπιγραφή: «Νίψαν ἀνομήματα μὴ μόναν ὄψιν», ἡ ὁποία ἀναγινώσκεται καὶ ἐξ ἀριστερῶν καὶ ἐκ δεξιῶν. Δυστυχῶς ὅμως, τὸ θαυμάσιον τοῦτο ἀριστούργημα τῆς Ἑλληνικῆς τέχνης, τὸ ἱερὸν τοῦτο ἐθνικὸν καὶ ἐκκλησιαστικὸν κειμήλιον τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ἔχει σήμερον μεταβληθῆ εἰς τζαμίον ἀπὸ τοῦ 1453, ὅτε ἡ Κωνσταντινούπολις ἔπεσεν εἰς τὰς χεῖρας τῶν Τούρκων. Ἄλλ' ὁ Ἑλληνισμὸς, ὁ ὁποῖος δὲν ἔπαυσε νὰ ἀποβλέπῃ μετ' ἐλπίδων πρὸς τὴν ὠραίαν καὶ ἐνδοξὸν αὐτοῦ πρωτεύουσαν, ταχέως, θ' ἀπελευθερώσῃ αὐτὴν καὶ θὰ ἀνακτήσῃ τὸ ἐν αὐτῇ μεγαλοπρεπέστατον Χριστιανικὸν ἱδρυμα, διὰ νὰ συνεχισθῇ ἡ λειτουργία, ἡ διακοπεῖσα κατὰ τὴν ἀποφράδα ἐκε νῆν ἡμέραν τῆς ἀλώσεως. ✓

24. Ὁ Αὐτοκράτωρ καὶ ὁ ἀκάθιστος Ἕγνως.—Ἡ ὕψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.

Ἄλλος μέγας αὐτοκράτωρ, εἰς τὸν ὁποῖον πολλὰ ὀφείλει τὸ Ἑλληνικὸν Βυζαντιανὸν κράτος καὶ ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, ὑπῆρξεν ὁ Ἡράκλειος.

Ὁ Ἡράκλειος ἀνέλαβε τὸν θρόνον τὸ ἔτος 610 μ.Χ. εὔρε δὲ τὸ κράτος εἰς ἀθλίαν κατάστασιν, τὴν ὁποίαν ὅμως κατώρθωσε διὰ τῆς δραστηριότητός του νὰ τακτοποιήσῃ. Πλὴν τῶν ἐσωτερικῶν ἀνωμαλιῶν ὑπῆρχον τότε καὶ οἱ ἐξωτερικοὶ κίνδυνοι. Ἐχθροὶ τοῦ Βυζαντιανοῦ κράτους, Σλαῦοι καὶ Ἀβανοὶ καὶ Πέρσαι, ἠκείλουν τὴν κατάκτησιν αὐτοῦ. Ὁ Ἡράκλειος ἐπολέμησε κατ' ἀρχὰς ἐναντίον τῶν Σλαύων καὶ Ἀβάρων, τοὺς ὁποίους καὶ ἐνίκησε. Κατόπιν ἐστράφη κατὰ τῶν Περσῶν. Ἀλλὰ καθ' ὃν χρόνον ὁ Ἡράκλειος ἐμάχετο μετὰ τὸν στρατὸν τοῦ ἐναντίον τῶν Περσῶν εἰς τὴν Ἀσίαν, οἱ Ἀβανοὶ ἐπωφελοῦμενοι τῆς ἀπουσίας τοῦ αὐτοκράτορος καὶ τοῦ στρατοῦ, ἐπολιόρ-

κησαν τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἠπέιλουν τὴν κατάκτησιν αὐτῆς. Ὁ λαὸς τότε τῆς πρωτευούσης κατὰ σύστασιν τοῦ πατριάρχου Σεργίου καὶ τοῦ πρωθυπουργοῦ Βώνου, ἔλαβε τὴν εἰκόνα τῆς Θεομήτορος καὶ φέρων αὐτὴν ἐπετέθη ἐναντίον τῶν Ἀβάρων, τοὺς ὁποίους ἔτρεψεν εἰς φυγὴν. Ἡ νίκη αὕτη ἀπεδόθη δικαίως εἰς βοήθειαν τῆς Θεομήτορος καὶ διὰ τοῦτο ὁ λαὸς τῆς Κωνσταντινουπόλεως προσῆλθεν ἀθρόος εἰς τὸν ναὸν αὐτῆς καὶ ἔψαλλε τὸν ἀκάθιστον λεγόμενον ὕμνον εἰς τὴν ὑπέρμαχον στρατηγὸν τὴν Θεοτόκον. Ὁ ὕμνος οὗτος συνετάχθη τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ὑπὸ τινος Πισίδου, ἠκολούθησε δὲ αὐτὸν ὁ λαὸς ἔρθιος, ἐξ οὗ καὶ ἀκάθιστος ἐκλήθη. Ὁ ἀκάθιστος ὕμνος ἀποτελεῖται ἐξ 24 οἰκῶν, φαλλομένων τμηματικῶς κατὰ τὰς τέσσαρας πρώτας Παρασκευὰς τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, τὴν δὲ Παρασκευὴν τῆς πέμπτης ἐβδομάδος ψάλλεται ὁλόκληρος, διότι κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐψάλλη τὸ πρῶτον ὑπὸ τοῦ λαοῦ τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Μετὰ τῶν Οἰκῶν ψάλλεται καὶ τὸ σχετικὸν κοντάκιον:

«Τῇ ὑπερμάχῳ στρατηγῷ τὰ νικητήρια
Ὡς λυτρωθεῖσα τῶν δεινῶν εὐχαριστήρια
Ἀναγράφω σοι, ἦ πόλις σου, Θεοτόκε,
Ἄλλ' ὡς ἔχουσα τὸ κράτος ἀπροσμάχητον,
Ἐκ παντοίων με κινδύνων ἐλευθέρωσον
Ἵνα κράζω σοι, Χαῖρε νύμφη ἀνύμφευτε».

Μετὰ ἐξαετῆ ἀγῶνα ἐναντίον τῶν Περσῶν κατώρθωσεν ὁ Ἡράκλειος τῷ 628 νὰ νικήσῃ αὐτοὺς κατὰ κράτος καὶ νὰ ἀνακτήσῃ μεταξὺ ἄλλων λαφύρων τὸν τίμιον Σταυρὸν, τὸν ὁποῖον εἶχον ἀρπάσει οἱ Πέρσαι, ὅτε ἐκυρίευσαν τὰ Ἱεροσόλυμα. Ἐπειδὴ δὲ ὁ λαὸς ἐζήτηε ἐπιμόνως νὰ ἴδῃ τὸν τίμιον τοῦ Σωτῆρος Σταυρὸν, ὁ Ἡράκλειος τὸ ἐπόμενον ἔτος 629 μετέβη εἰς Ἱεροσόλυμα καί, ἀφοῦ ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ Γολγοθᾶ, ὕψωσε τὸν Σταυρὸν ἐνώπιον τοῦ λαοῦ, ὅστις ἔψαλλε τὸν ἀκόλουθον ὕμνον:

«Σῶσον, Κύριε, τὸν λαόν Σου καὶ εὐλόγησον τὴν κληρονομίαν Σου, νίκας τοῖς βασιλεῦσι κατὰ βαρβάρων δωρούμενος καὶ τὸ σὸν φυλάττων διὰ τοῦ Σταυροῦ Σου πολίτευμα».

Τὸ γεγονός τοῦτο ἐγένετο τὴν 14ην Σεπτεμβρίου τοῦ ἔτους 629, ἔκτοτε δὲ ἡ Ἐκκλησία ἐορτάζει κατ' ἔτος τὴν ἰδίαν ἡμέραν τὴν ἐορτὴν τῆς ὕψωσης τοῦ Σταυροῦ.

25. Ὁ μοναχικὸς βίος.—Οἱ ἀσκηταί.—Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος.

Κατὰ τὴν ἐπαχὴν τοῦ διωγμοῦ τῶν Χριστιανῶν, ἦτοι κατὰ τὸν δεύτερον μετὰ Χριστὸν αἰῶνα, Χριστιανοὶ τινες ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ἐπιθυμοῦντες νὰ ἐπικοινωνῶσι καλλίτερον μετὰ τοῦ Θεοῦ των, ἀπεσύροντο εἰς τὰς ἐρήμους ὅπου ἐλάτρευον ἐν ἡσυχίᾳ τὸν Θεόν, νηστεύοντες καὶ ἀσκούμενοι εἰς τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἐγκράτειαν.

Διέμενον δὲ οἱ εὐλαβεῖς ἐκεῖνοι Χριστιανοὶ ἐντὸς σπηλαίων, προσευχόμενοι καὶ ἐπικαλούμενοι τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν. Τοιοῦτοτρόπως καθιερώθη ὁ ἀσκητικὸς βίος, πρῶτος δὲ ἀσκητῆς ἐγένετο ὁ Παῦλος ὁ ἐκ Θηβαίδος, ὁ ὁποῖος ἐπὶ αἰῶνα σχεδὸν ὀλόκληρον ἔζησεν εἰς τὴν ἔρημον. Μετὰ τὸν Παῦλον ἀνεφάνη ὁ Ἀντώνιος, ὁ ὁποῖος ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας φλεγόμενος ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας νὰ ὑψωθῇ ὑπεράνω τῶν ματαιοτήτων τοῦ κόσμου τούτου, διεμοίρασε τὴν μεγάλην περιουσίαν του εἰς τοὺς πτωχοὺς τῆς Ἀλεξανδρείας, ἀπεσύρθη εἰς τὴν ἔρημον τῆς Αἰγύπτου καὶ ἐκεῖ διήρχετο τὸν βίον αὐτοῦ μελετῶν τὰς Γραφὰς καὶ λατρεύων τὸν Θεόν. Πλεῖστοι ὄσοι ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν καθ' ἐκάστην, ἵνα ἀκούσωσι τὰ σοφὰ διδάγματα τοῦ ἀσκητοῦ τούτου ἐρημίτου, ὁ ὁποῖος, ἀφοῦ ἔζησε μὲ πᾶσαν ἐγκράτειαν καὶ ἀρετὴν, ἀπέθανε κατὰ τὸ ἔτος 356. Ἡ ἐκκλησία κατέταξεν αὐτὸν μεταξὺ τῶν ἁγίων καὶ τιμᾷ τὴν μνήμην του τὴν 17ην Ἰανουαρίου. Τὸ παράδειγμα τοῦ Ἀντωνίου ἠκολούθησαν καὶ πολλοὶ ἄλλοι Χριστιανοί.

Ὁ ἅγιος Ἀντώνιος.

Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 4ου αἰῶνος ὁ ἀσκητισμὸς ἠρίθμει πολλοὺς ὀπαδοὺς. Κατ' ἀρχὰς οἱ εὐσεβεῖς οὗτοι ἄνδρες ἔζων μόνοι ἐντὸς σπηλαίων, βραδύτερον ὅμως ὁ μαθητὴς τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου Παχώμιος ἴδρυσεν μοναστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον προσῆλθον πολλοὶ ἀσκηταὶ καὶ τοιοῦτοτρόπως διεμορφώθη ὁ μοναχικὸς βίος. Ἐν τούτοις καὶ μετὰ τὴν ἴδρυσιν τῶν μοναστηρίων πολλοὶ αὐστηροὶ ἄνδρες ἐξηκολούθησαν τὸν ἀσκητικὸν βίον, εὐχαριστούμενοι νὰ διαμένωσι μόνοι τῶν ἐντὸς σπηλαίων, ἵνα εὐχερέστερον λατρεύωσι τὸν Θεόν. Τινὲς μάλιστα ἐξ αὐτῶν ὑπεβάλλοντο εἰς ὑπερβολικὰς στερήσεις καὶ κακουχίας, ὡς λ.χ. οἱ Στυλίται, οἵτινες ἔζων ἐπὶ στύλων. Τοιοῦτος Στυλίτης ἐγένετο ὁ Συμεών, ὁ ὁποῖος ἐπὶ τριάκοντα ἔτη ἔζη ἐπὶ ἑνὸς στύλου, διαρκῶς προσευχόμενος.

26. Οἱ εἰκονομάχοι.—Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.

Ὅτε ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὁ αὐτοκράτωρ Λέων Γ' ὁ Ἰσαυρὸς σπουδαιότατον ζήτημα ἐτάραξε τὴν ἐκκλησίαν. Τὸ ζήτημα τοῦτο ἦτο ἡ προσκύνησις τῶν ἁγίων εἰκόνων τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεομήτορος, τὸ ὁποῖον διήρесе τοὺς χριστιανοὺς εἰς εἰκονολάτρας καὶ εἰκονομάχους, δηλαδὴ εἰς ἐκείνους, οἵτινες προσεκύνουν τὰς ἁγίας εἰκόνας, καὶ εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἐθεώρουν τὴν προσκύνησιν αὐτῶν εἰδωλολατρείαν.

Οἱ εἰκονολάτραι ἰσχυρίζοντο ὅτι προσκυνοῦντες τὴν εἰκόνα δὲν ὑπέπιπτον εἰς εἰδωλολατρείαν, διότι δὲν προσκυνοῦν τὸ ξύλον, ὅπως ἰσχυρίζοντο οἱ εἰκονομάχοι, ἀλλὰ τὸ πρόσωπον, τὸ ὁποῖον ἡ εἰκὼν παριστᾷ. Ἡ διαίρεσις αὕτη τῶν χριστιανῶν ἐγένετο πρόξενος σοβαρῶν ἐκκλησιαστικῶν ἐρίδων, ὅτε δὲ ἀνῆλθεν ἐπὶ τοῦ θρόνου τοῦ Βυζαντίου ὁ Λέων Γ' (717 μ.Χ.), δι' αὐτοκρατορικοῦ διατάγματος ἀπηγόρευσε τὴν λατρείαν τῶν ἁγίων εἰκόνων. Ἐπιθυμῶν δὲ ὁ αὐτοκράτωρ ἐκεῖνος, νὰ λύσῃ ἅπαξ διὰ παντὸς τὸ ζήτημα τοῦτο διέταξε νὰ ἀφαιρέσωσιν ἐκ τῶν ναῶν τὰς ἁγίας εἰκόνας.

Τὸ παράδειγμα Λέοντος τοῦ Ἰσαύρου ἐμιμήθη καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Κωνσταντῖνος ὁ Κοπρώνυμος, ὁ ὁποῖος ὄχι μόνον τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων αὐστηρῶς ἀπηγόρευσε, Ψηφιοποιήθηκε ἀπὸ τὸ Ἰνστιτούτο Ἐκπαιδευτικῆς Πολιτικῆς

ἀλλὰ κατεδίωξεν ἄλλους τοὺς μοναχοὺς εἰκονολάτρας, καὶ ἄλλους μὲν ἐξ αὐτῶν ἐκλείσεν εἰς τὰς φυλακάς, ἄλλους δὲ ἐτιμώρησε διὰ θανάτου. Παρ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἡ διαίρεσις τῶν χριστιανῶν εἰς εἰκονομάχους καὶ εἰκονολάτρας ἐξηκολούθησε. Πολλοὶ εἰκονολάτραι φοβούμενοι τὸν διωγμὸν προσεκύνουν τὰς εἰκόνας κρυφίως εἰς τοὺς οἴκους αὐτῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 787 ἡ αὐτοκράτειρα Εἰρήνη ἡ Ἀθηναία, ἡ ὁποία ἦτο εἰκονολάτρις, συνεκάλεσεν ἐν Νικαίᾳ τὴν ἐβδόμην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἣτις ἐπανέφερε τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων. Ἀλλὰ μετὰ τὸν θάνατον τῆς Εἰρήνης νέοι εἰκονομάχοι αὐτοκράτορες κατήργησαν καὶ πάλιν τὴν λατρείαν τῶν εἰκόνων. Εἰς ἐκ τούτων, ὁ Θεόφιλος ὑπῆρξε φανατικὸς εἰκονομάχος. Ἀλλ' ὅτε ἀπέθανεν ὁ Θεόφιλος καὶ ἀνέλαβε τὸν θρόνον ἡ εἰκονολάτρις σύζυγος αὐτοῦ Θεοδώρα, συνεκάλεσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον, ἣτις καθιέρωσε πλέον ὀριστικῶς τὴν προσκύνησιν τῶν εἰκόνων, τὸ ἔτος 842. Ἡ ἐκκλησία ἐορτάζει τὸ γεγονός τοῦτο τὴν πρώτην Κυριακὴν τῆς Μεγάλης Τεσσαρακοστῆς, ἡ δὲ Κυριακὴ αὕτη καλεῖται Κυριακὴ τῆς Ὀρθοδοξίας, ψάλλεται δὲ κατ' αὐτὴν τὸ ἐξῆς ἀπολυτίκιον.

«Τὴν ἄχραντον εἰκόνα Σου προσκυνοῦμεν, Ἀγαθὲ, αἰτούμενοι συγχώρησιν τῶν πταισμάτων ἡμῶν, Χριστὲ ὁ Θεὸς· βουλήσει γὰρ ἠδύκησας σαρκὶ ἀνελθεῖν ἐν τῷ Σταυρῷ ἵνα ρύσῃς ὁδὸς ἐπλασας ἐκ τῆς δουλείας τοῦ ἐχθροῦ, ὅθεν εὐχαρίστως βοῶμεν Σοι. Χαρᾶς ἐπλήρωσας τὰ πάντα ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, παραγενόμενος εἰς τὸ σῶσαι τὸν κόσμον».

Ἡ ἔννοια τοῦ ἀπολυτικίου εἶναι ἡ ἐξῆς:

«Τὴν ἁγίαν Σου εἰκόνα προσκυνοῦμεν, Ἀγαθὲ Χριστέ, ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ ζητοῦμεν συγχώρησιν διὰ τὰς ἁμαρτίας μας, διότι Σὺ ἠθέλησας νὰ ἀνέλθῃ τὸ σῶμά Σου ἐπὶ τοῦ σταυροῦ, διὰ νὰ σώσῃς τὰ πλάσματά Σου ἐκ τοῦ ἐχθροῦ αὐτῶν (τοῦ πονηροῦ). Διὰ τοῦτο εὐχαρίστως κράζομεν. Μᾶς ἐπλήρωσας ἀπὸ χαρᾶν, Σῶτερ, ὁ ὁποῖος ἤλθες διὰ νὰ σώσῃς τὸν κόσμον Σου».

27. Ὁ Φῶτιος. — Αἱ ἀξιώσεις τῶν Παπῶν καὶ τὸ σχίσμα. — Ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ τῶν Ρώσων.

Γνωρίζομεν ὅτι πέντε ἀρχιεπίσκοποι, οἱ τῆς Ρώμης, τῆς

Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Ἀλεξανδρείας, τῆς Ἀντιοχείας καὶ τῶν Ἱεροσολύμων, ὠνομάσθησαν Πατριάρχαι, ἕκαστος δὲ ἐξ αὐτῶν εἶχε τὴν ἀνωτάτην διοίκησιν τῶν ἐκκλησιῶν τῆς περιφέρειας του, χωρὶς νὰ δύναται ὁ εἷς νὰ ἐπεμβαίνει εἰς τὰ δικαιώματα τοῦ ἄλλου. Ἀλλ' ὁ Πατριάρχης τῆς Ρώμης ἐζήτει διὰ παντὸς τρόπου ν' ἀναλάβῃ αὐτὸς μόνος τὴν διοίκησιν καὶ τὴν ἐποπτεῖαν ὅλων ἐν γένει τῶν ἐκκλησιῶν, καὶ νὰ τεθῆ ὑπεράνω τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, διότι ἐνόμιζεν ὅτι, ἐπειδὴ ἦτο ἐπίσκοπος τῆς πρωτεύουσας τοῦ Ρωμαϊκοῦ κράτους, ἔπρεπε νὰ ἀποβῆ ἀπόλυτος ἄρχων τῆς ἐκκλησίας. Πρὸς διάκρισιν δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων Πατριαρχῶν, ἔλαβε καὶ τὸν τίτλον τοῦ Πάπα. Τὰς τοιαύτας προθέσεις τῶν Παπῶν ἀπέκρουον πάντοτε αἱ ἐκκλησίαι τῆς Ἀνατολῆς. Ὅτε ὅμως κατὰ τὸ ἔτος 842 ἀνῆλθεν εἰς τὸν θρόνον τοῦ Βυζαντίου ὁ Βάρδας, ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἀνηλίκου αὐτοκράτορος καὶ ἀνεψιοῦ του, Μιχαὴλ τοῦ Γ', καθήρεσε τὸν τότε Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως Ἰγνάτιον καὶ ἀνεβίβασεν εἰς τὸν Πατριαρχικὸν θρόνον τὸν Φώτιον, ἄνδρα μεγάλης μορφώσεως καὶ συνέσεως, ὁ ὁποῖος ἐξετιμᾶτο πολὺ ὑπὸ τοῦ λαοῦ. Ὁ Φώτιος ἦτο λαϊκός, ἐχειροτονήθη δὲ Πατριάρχης ἐντὸς ἑξ ἡμερῶν, ἀφοῦ προηγουμένως ἔλαβεν βλα τὰ κατώτερα ἐκκλησιαστικὰ ἀξιώματα. Ὁ Βάρδας μετὰ ταῦτο ἐκάλεσε Σύνοδον ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἣ ὁποία ἐπεκύρωσε τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου καὶ ἀνεγνώρισεν αὐτὸν Πατριάρχην. Τὴν ἀπόφασιν ὅμως τῆς συνόδου ἡκείνης δὲν ἤθελε ν' ἀναγνωρίσῃ ὁ Πάπας τῆς Ρώμης Νικόλαος, ὁ ὁποῖος μάλιστα διεμαρτυρήθη εἰς τὸν Βάρδαν, διότι καθήρεσε τὸν Ἰγνάτιον καὶ ἀνεκήρυξε τὸν Φώτιον χωρὶς προηγουμένως νὰ ζητήσῃ τὴν ἀδειάν του. μὲν περιορίσθη δὲ εἰς τοῦτο μόνον ὁ Πάπας, ἀλλὰ συγκαλέσας σύνοδον εἰς τὴν Ρώμην ἐκήρυξεν ἄκυρον τὴν ἐκλογὴν τοῦ Φωτίου (862). Τοιοῦτοτρόπως ἤρχισε τὸ σχίσμα μεταξὺ τῆς Ἀνατολικῆς καὶ τῆς Δυτικῆς ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ὅμως δὲν ἦτο ὀριστικόν, ἐφ' ὅσον τὰ πράγματα ἔμενον μέχρι τοῦ σημείου τούτου. Τὸ ἐπόμενον ὅμως ἔτος 864 δύο Ἕλληνες μοναχοί, ὁ Μεθόδιος καὶ ὁ Κύριλλος, ἀνήκοντες εἰς τὴν Ἀνατολικὴν ἐκκλησίαν, κατώρθωσαν νὰ εἰσαγάγωσι τὸν Χριστιανισμὸν εἰς τοὺς Βουλγάρους, πολλοὺς τῶν ὁποίων ἐβάπτισαν, μεταξὺ δὲ αὐτῶν καὶ τὸν Βασιλέα Βόγοριν. Ὁ Φώτιος

ἀπέστειλεν ἱερεῖς τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας εἰς Βουλγαρίαν. ἵνα κανονίσωσι τὰ τῆς ἐκκλησίας τῶν Βουλγάρων συμφώνως πρὸς τὰ δόγματα τῆς Ἀνατολικῆς ἐκκλησίας. Ταυτοχρόνως ὁμοῦς ὁ Πάπας Νικόλαος ἀπέστειλε Δυτικούς ἱερεῖς, ἵνα προσηλυτίσωσι τοὺς Βουλγάρους εἰς τὴν Δυτικὴν ἐκκλησίαν. Οἱ ἱερεῖς ἐκεῖνοι τοῦ Πάπα ἤρχισαν νὰ διδάσκωσι τὸν βουλγαρικὸν λαὸν ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον δὲν ἐκπορεύεται μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, ἡ δὲ διδασκαλία ἐκείνη ἦτο ἀντίθετος πρὸς τὸ Ὀρθόδοξον δόγμα καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν διδασκαλίαν τοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐκήρυξεν ὅτι τὸ Πνεῦμα μόνον ἐκ τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεται. Ὁ Φώτιος τότε συνεκάλεσεν ἐν Κωνσταντινουπόλει Σύνοδον, εἰς ἣν ἔλαβον μέρος οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς καὶ ἀφώρισε τὸν Πάπαν, ὡς καὶ πάντας τοὺς ὁμόφρονας αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ ὁ Πάπας συγκαλέσας ἐπίσης Σύνοδον ἐκ τῶν ἐπισκόπων τῆς δικαιοδοσίας του, ἀφώρισε τὸν Φώτιον. Τοιοῦτοτρόπως ἐπῆλθεν ὀριστικῶς πλέον τὸ σχίσμα μεταξὺ Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς ἐκκλησίας, τὸ ὁποῖον ἐξακολουθεῖ εἰσέτι, παρ' ὅλας τὰς ἀποπειράς, αἰτινες ἐγένοντο πρὸς ἑνωσιν ἔκτοτε τῶν ἐκκλησιῶν.

Κατὰ τὸ ἔτος 864 ἐγένετο ὁ ἐκχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων ὑπὸ τῶν δύο Ἑλλήνων μοναχῶν, Μεθοδίου καὶ Κυρίλλου. Βραδύτερον δὲ κατὰ τὸ ἔτος 988 ἐξεχριστιανίσθησαν καὶ οἱ Ρῶσσοι. Πρῶτος ἠσπάσθη τὸν χριστιανισμὸν ὁ ἡγεμὼν αὐτῶν Βλαδίμηρος, ἐνυμφεύθη δὲ ἀμέσως τὴν ὡραίαν πριγκήπισσαν τοῦ Βυζαντίου Ἄνναν, εὐσεβεστάτην χριστιανήν.

28/ Ἡ θρησκευτικὴ μεταρρύθμισις ἐν τῇ Δύσει.— Ὁ Λούθηρος, αἱ ἐκκλησίαι τῶν διαμαρτυρομένων.

Ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἀποσπασθεῖσα τῆς Ἀνατολικῆς δὲν ἔμινεν ἐν τούτοις ἡνωμένη. Νεαὶ αἱρέσεις ἀνεφάνοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρόν, ἀποτέλεσμα δὲ τῶν αἱρέσεων τούτων ἦτο ἡ διαίρεσις τῶν ὁπαδῶν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας, οἱ ὁποῖοι ἐδέχοντο καὶ ἠκολούθουν τὰς αἱρέσεις ταύτας. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία ἐχαλαροῦτο καὶ καρέλευεν, ὁ δὲ κλῆρος αὐτῆς ἤρχισε νὰ παραδίδεται εἰς τὴν διαφθοράν. Οἱ Πάπαι διῆγον βίον πολυδάπανον καὶ ἥσυχον, διὰ νὰ ἐπαρκῶσι δὲ εἰς τὰς μεγάλας αὐτῶν δαπάνας, ἐχρηματίζοντο, δίδοντες ὡς ἀντάλλαγμα, συ

χώρησιν εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἐζήτουν τοιαύτην ἐπί χρηματικῇ ἀμοιβῇ. Τοιουτοτρόπως οἱ χριστιανοὶ τῆς Δύσεως ἠδύναντο νὰ ἀσωτεύουν καὶ νὰ ἀμαρτάνουν πάντοτε, νὰ ἐξαγοράζουν δὲ τὴν συγχώρησιν αὐτῶν διὰ χρημάτων. Τὸ κακὸν τοῦτο ἐκορυφώθη ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Πάπα Λέοντος τοῦ δεκάτου κατὰ τὸν 16ον αἰῶνα. Τότε ὁ Γερμανὸς θεολόγος Λούθηρος, ἀνὴρ μεγάλης μορφώσεως καὶ εὐσυνείδητος, μὴ δυνάμενος νὰ ἀνεχθῇ τὴν οἰκτρὰν αὐτὴν κατάστασιν καὶ τὸν ἐξευτελισμὸν τοῦ Δυτικοῦ κλήρου, συνέταξεν ἔγγραφον ἀποτελούμενον ἐξ 95 ἄρθρων, τὸ ὁποῖον ἐτοιχοκόλλησεν εἰς τὴν θύραν τοῦ ναοῦ τῆς Βιτεμβέργης, ἵνα ἀναγνωσθῇ ὑπὸ τῶν χριστιανῶν τῆς πόλεως ἐκείνης. Εἰς τὸ ἔγγραφον ἐκεῖνο ὁ Λούθηρος ἐκαυτηρίαζε τὴν ἀσωτείαν καὶ τὴν διαφθορὰν τοῦ κλήρου, τὴν αἰσχροκέρδειαν καὶ τὰ συγχωρόχαρτα, τὰ ὁποῖα ἐδίδον οἱ Πάπαι εἰς τοὺς ἀμαρτωλοὺς ἀντὶ χρημάτων. Ἐτόνισεν ὁ Λούθηρος ὅτι ἡ συγχώρησις τῶν ἀμαρτιῶν δὲν ἐξαγοράζεται διὰ χρημάτων, ἀλλὰ διὰ μετανοίας εἰλικρινοῦς. Ὁ Πάπας Λέων ὁ δέκατος πληροφορηθεὶς ταῦτα, ἀπέστειλεν ἔγγραφον (βοῦλαν) εἰς τὸν Λούθηρον, διὰ τοῦ ὁποῖου ἐκάλεε αὐτὸν νὰ ἀναίρῃσθαι πάντα ὅσα ἔγραψε καὶ ἐδίδαξε, διότι ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει ἦτο ἠναγκασμένος νὰ τὸν ἀφορίσῃ.

Ὁ Λούθηρος ἔμως δὲν ὑπήκουσεν, ἀλλ' ἔσχισε τὸ παπικὸν ἔγγραφον, ὅτε δὲ ἐκλήθη ὑπὸ συνεδρίου ἐκ Γερμανῶν κληρικῶν καὶ ἡγεμόνων νὰ ἀναίρῃσθαι ὅσα ἔγραψεν, ἠρνήθη νὰ πράξῃ τοῦτο, εἰπὼν μετὰ θάρρους ὅτι ἡ διδασκαλία τοῦ ἦτο σύμφωνος πρὸς τὰ διδάγματα τοῦ Εὐαγγελίου. Τὸ συνέδριον ἐκεῖνο κατόπιν τῆς ἀπολογίας τοῦ Λουθήρου ἔκρινε καλὸν νὰ λάβῃ αὐστηρὰ μέτρα, ὅπως περιορίσῃ τὴν ἐξάπλωσιν τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ. Ἀλλ' οἱ ὀπαδοὶ τοῦ Λουθήρου, οἱ ὅποιοι ἀνῆρχοντο τότε εἰς ἰκανὸν ἀριθμὸν διεμαρτυρήθησαν διὰ τὴν καταδίωξιν αὐτὴν, διὰ τοῦτο δὲ ὠνομάσθησαν Διαμαρτυρόμενοι ἢ πραπεστάνται. Τοιουτοτρόπως ἡ Δυτικὴ Ἐκκλησία διηρέθη. Ἀλλ' οἱ κατ' αὐτῶν διωγμοὶ ἐξηκολούθησαν σφοδρότατοι. Κατὰ τὸ ἔτος 1572 ἐφονεύθησαν 40 χιλιάδες Διαμαρτυρομένων ἐν διαστήματι ἐνὸς μηνός. Ἡ σφαγὴ αὕτη ἤρχισε τὴν νύκτα τοῦ Ἁγίου Βαρθολομαίου, ἣτις ἀπέμεινεν ἱστορικὴ. Μετὰ τινὰ ἔτη, ἐπελ-

θούσης τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως, ἐτέθη τέρμα εἰς τοὺς διαγίμους κατὰ τῶν Διαμαρτυρομένων.

Αὕτη ὑπῆρξεν ἡ ἐπελθοῦσα μεταρρύθμισις ἐν Γερμανίᾳ ὑπὸ τοῦ Λουθήρου. Ἐτέρα μεταρρύθμισις ἐγένετο καὶ ἐν Ἑλβετίᾳ ὑπὸ τοῦ Καλβίνου, ὀνομασθεῖσα Καλβινισμός, ἡ ὁποία ὀλίγον διαφέρει τοῦ Λουθηρανισμοῦ. Βραδύτερον ὁ Καλβινισμός εἰσήχθη ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἡ Ἀγγλικανικὴ ἐκκλησία ὁμοίως διετήρησε τὸ ἐπισκοπικὸν ἀξίωμα ἐνῶ ὁ Λουθηρανισμός καὶ ὁ Καλβινισμός τὸ κατήγγησαν.

29 Διοικήσεις τῆς ἐκκλησίας ἐπὶ Τουρκοκρατίας. — Ο Οικουμενικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ προνόμια.

Ὡς εἶδομεν ἀνωτέρω, ἡ ἐκκλησία τῆς Δύσεως μετὰ τὴν ἀπόσπασιν αὐτῆς ἐκ τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀνατολῆς μετερρυθμίσθη καὶ διηρέθη, ἐνῶ ἡ τῆς Ἀνατολῆς ἔμεινε πιστὴ πάντοτε εἰς τὰ ὀρθόδοξα δόγματα καὶ οὐδὲν μετέβαλεν ἀλλὰ παρέμεινεν μία καὶ ἡ αὐτὴ ὁμοίῳ ρυθμῶς καὶ ἀδιαίρετος. Οἱ Πατριάρχαι ἐξακολουθοῦν νὰ ἔχουν ἀνωτάτην ἐπίβλεψιν μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐπῆλθεν ὁμοίως ἡ ἀποφράς ἡμέρα τῆς 29 Μαΐου 1453, ἡ ὁποία ὑπεδούλωσε τὴν πρωτεύουσαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Βυζαντιακοῦ κράτους εἰς τοὺς Τούρκους, μετ' αὐτῆς δὲ καὶ ὀλόκληρον τὸν Ἑλληνισμὸν. Ὁ κατακτητὴς τῆς Κωνσταντινουπόλεως Μωάμεθ παρ' ὅλην τὴν ἀπανθρωπίαν τὴν ὁποίαν ἐπέδειξεν εἰς τοὺς κατακτηθέντας Ἕλληνας, ἀφήκεν ἄθικτον τὴν ἐκκλησίαν. Οἱ Ἕλληνες ἦσαν ἐλεύθεροι νὰ ἐξασκῶσι τὰ θρησκευτικὰ τῶν καθήκοντα, ὅπως καὶ πρότερον. Ὁ Μωάμεθ, ἵνα περιποιηθῆ τοὺς Ἕλληνας, ἀνέδειξε πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως τὸν Γεώργιον Σχολάριον, ἄνδρα ἐξαιρετικῆς μορφώσεως καὶ ἀρετῆς ἐξέδωκε δὲ διάταγμα, διὰ τοῦ ὁποίου παρεχώρει εἰς αὐτὸν ὀρισμένα προνόμια. Ἀνεγνώρισε δηλαδὴ αὐτὸν ἐθνάρχην τῶν Ἑλλήνων, ἧτοι ἐθνικὸν καὶ θρησκευτικὸν αὐτῶν ἀρχηγόν, ὅστις τοιοῦτοτρόπως ἀνελάμβανε τὴν προστασίαν ὅλων τῶν ὀρθοδόξων Ἑλλήνων καὶ κατήγγειλε τὰς ὑπερβασίας τῶν Τούρκων.

Ἐἶχε πρὸς τούτοις ὁ πατριάρχης τῆς Κωνσταντινουπόλεως τὴν γενικὴν ἐποπτείαν καὶ διοικήσιν ὀλοκλήρου τοῦ

ορθοδόξου κλήρου καθὼς καὶ τῶν ἐκκλησιῶν καὶ τῶν μοναστηρίων. Οἱ ναοί, ἐκτὸς τῶν μεγαλειτέρων, οἵτινες ἐγένοντο τζαμιά, διατηρήθησαν ἄθικτοι, δὲν ἐπετρέπετο ὅμως ἡ ἰδρυσίς νέων. Οὐδεὶς χριστιανὸς ὑπεχρεοῦτο νὰ ἀσπασθῆ διὰ τῆς βίας τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Τὸ τελευταῖον ὅμως προνόμιον δὲν ἔμεινε σεβαστὸν πάντοτε. Οἱ Τοῦρκοι ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν κατεπάτουν τὰ προνόμια τῶν Ἑλλήνων πολλοὶ δὲ τούτων ἐξηναγκάσθησαν διὰ τῆς βίας καὶ τῶν ἀπειλῶν νὰ ἀσπασθοῦν τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν. Ὑπῆρξε μάλιστα ἐποχὴ, καθ' ἣν οἱ Τοῦρκοι ἤρπαζον τὰ μικρὰ παιδιὰ τῶν Ἑλλήνων καί, ἀφοῦ ἐδίδασκον τὸ Κοράνιον καὶ τὰ καθίστων μουσουλμάνους, τὰ κατέτασσαν κατόπιν εἰς τὰ τρομερὰ τάγματα τῶν Γενιτσάρων. Ὁ Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ἐκλήθη Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, ἔχει δὲ περὶ αὐτὸν Σύνοδον, ἀποτελουμένην ἐκ δώδεκα μητροπολιτῶν, οἱ ὁποῖοι ἐναλλάσσονται κατ' ἔτος διαδοχικῶς.

30. Τὰ μοναστήρια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας φύλακες τῆς ἐθνικῆς παιδείας καὶ θρησκείας.

Ὁ κατακτητὴς Μωάμεθ ἐσεβάσθη μὲν τὴν θρησκείαν τῶν Ἑλλήνων καὶ ἀπένειμε πράγματι εὐεργετικὰ προνόμια εἰς τὸν Πατριάρχην Κωνσταντινουπόλεως, κατεδίωξεν ὅμως τὰ ἑλληνικὰ γράμματα.

Τὰ σχολεῖα τῶν Ἑλλήνων ἐκλείσθησαν πανταχοῦ, δὲν ἐπετρέπετο δὲ εἰς τοὺς Ἑλληνόπαιδας νὰ διδάσκωνται τὴν Ἑλληνικὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ Τουρκικὰ σχολεῖα, ἵνα ἐκεῖ διδάσκωνται τὰ τουρκικὰ γράμματα. Ἐὰν καμμία ἑλληνικὴ οἰκογένεια ἀπεκαλύπτετο ὅτι εἶχε κατ' οἶκον διδάσκαλον τῶν τέκνων τῆς, ἐτιμωρεῖτο διὰ θανάτου. Τοιοῦτοτρόπως οἱ Ἕλληνες κατεδικάζοντο εἰς τὴν ἀμάθειαν καὶ τὸ σκότος. Κατὰ τὴν ζοφερὰν ἐκείνην περίοδον, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὰ Ἑλληνικὰ γράμματα ἐκινδύνευον νὰ ἐκλείψουν, μεγάλην προσέφεραν ὑπηρεσίαν τὰ μοναστήρια. Τὰ τέκνα τῶν Ἑλλήνων μετέβαινον κρυφίως τὰς νύκτας εἰς τὰς μονὰς καὶ ἐκεῖ ἐδίδασκοντο ὑπὸ τῶν μοναχῶν τὴν γλῶσσαν των καὶ τὴν ἱστορίαν των. Τὰ μοναστήρια λοιπὸν ἀνεδείχθησαν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς σκληρᾶς δουλείας, φύλακες τῆς ἐθνικῆς παιδείας καὶ θρησκείας, καὶ διέσωσαν τὴν ἀθάνατον ἡμῶν

γλώσσαν καὶ τὴν ἱερὰν θρησκείαν τῶν πατέρων μας, μέχρις οὗτου, κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 16ου αἰῶνος ἐπετράπη ἡ ἰδρυσις Ἑλληνικῶν σχολῶν ἐν Ἡπείρῳ καὶ ἀλλαχοῦ. Εἰς τὰς σχολὰς δὲ ταύτας ἐδίδαξαν οἱ ὀνομαστότεροι διδάσκαλοι τοῦ Γένους, οἱ ὅποιοι διὰ τῆς πατριωτικῆς διδασκαλίας τῶν ἐνέπνευσαν εἰς τοὺς ἑλληνοπαῖδας τὴν ἀγάπην πρὸς τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν πατρίδα καὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν ἀπελευθέρωσιν αὐτῆς.

31. Ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐλευθέρου Κράτους μετὰ τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ.

Γνωρίζομεν ἤδη ὅποια ἦτο ἡ διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας. Ἀνέτειλεν ὅμως ἡ μεγάλη διὰ τὸν Ἑλληνισμόν ἡμέρα τῆς 25 Μαρτίου 1821, καθ' ἣν τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος ἐξηγέρθη σύσσωμον ἐναντίον τῆς Τουρκικῆς δουλείας καὶ μετὰ ἐπταετῆ ὑπεράνθρωπον ἀγῶνα κατώρθωσε νὰ ἐλευθερώσῃ μέρος τῆς Ἑλληνικῆς χώρας. Τὸ ἀπελευθερωθὲν τμήμα τῆς Ἑλλάδος ὁμοῦ μετὰ τὴν πολιτικὴν ἀνεξαρτησίαν ἀπέκτησε καὶ ἐκκλησιαστικὴν τοιαύτην. Οἱ ἐπίσκοποι τῆς ἐλευθέρου πλέον Ἑλλάδος συνελθόντες εἰς τὴν τότε πρωτεύουσαν αὐτῆς τὸ Ναύπλιον ἐκήρυξαν τὴν Ἑλληνικὴν ἐκκλησίαν ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοκέφαλον, ἐκανόνισαν δὲ καὶ τὴν διοίκησιν αὐτῆς. Ἐννοεῖται ὅτι ἡ ἀνεξαρτησία αὕτη δὲν ἐχώρισε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως οὔτε ἀπὸ καμμίαν ἄλλην ὀρθόδοξον ἐκκλησίαν. Ἡ Ἑλληνικὴ ἐκκλησία διετήρησε τὰ ὀρθόδοξα δόγματα ἀκέραια καὶ ἄθικτα, τὸ δὲ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως ἀνεγνώρισεν ἐπίσης τὴν Ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν αὐτοκέφαλον καὶ ἀνεξάρτητον, δογματικῶς δὲ ἠνωμένην μετ' αὐτοῦ καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ὀρθοδόξων ἐκκλησιῶν. Διοικεῖται δὲ ἡ ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος ὑπὸ τοῦ ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν ὅστις ἔχει τὸν τίτλον τοῦ Μητροπολίτου καὶ ὑπὸ τεσσάρων ἄλλων ἐπισκόπων, οἱ ὅποιοι μετὰ τοῦ Μητροπολίτου ἀποτελοῦν τὴν λεγομένην ἱερὰν Σύνοδον. Ὁ Μητροπολίτης Ἀθηνῶν εἶναι ὁ τακτικὸς πρόεδρος τῆς ἱερᾶς Συνόδου, οἱ δὲ τέσσαρες ἐπίσκοποι καλοῦνται κατ' ἔτος κατ' ἀρχαιότητα διαδοχικῶς. Ἡ ἱερὰ Σύνοδος εἶναι ἡ ἀνωτάτη ἐκκλησιαστικὴ ἀρχή, ἀποφασίζει δὲ ἐπὶ διαφόρων ἐκκλησιαστι-

κῶν ζητημάτων. Ἐχει τὴν ἐπίβλεψιν τῶν ἐκκλησιῶν καὶ μοναστηρίων τῆς Ἑλευθέρας Ἑλλάδος καὶ μεριμνᾷ διὰ τὴν τήρησιν τῶν θρησκευτικῶν δογμάτων. Προτείνει πρὸς τοῦτοις τοὺς ὑποψηφίους ἐπισκόπους καὶ χειροτονεῖ αὐτούς. Τῶν συνεδριάσεων τῆς ἱερᾶς Συνόδου μετέχει καὶ ὁ Βασιλικὸς ἐπίτροπος ὡς ἀντιπρόσωπος τῆς πολιτείας, πᾶσα δὲ ἀπόφασις τῆς Συνόδου δὲν ἔχει κῦρος, εἰὰν δὲν εἶναι ὑπογεγραμμένη καὶ ὑπ' αὐτοῦ. Ὁ βασιλικὸς ἐπίτροπος παρακολουθεῖ τὰς συνεδριάσεις καὶ προσυπογράφει τὰς ἀποφάσεις τῆς συνόδου, δὲν ἔχει ὅμως δικαίωμα ψήφου.

Πλὴν τῆς Ἑλληνικῆς ἐκκλησίας ὑπάρχουσι καὶ ἄλλαι ἐκκλησῖαι ὀρθοδόξων αὐτοκέφαλοι ἐπίσης. Τοιαῦται ἐκκλησῖαι εἶναι ἡ Ρωσικὴ, ἡ Σερβικὴ, ἡ Ρουμανικὴ, ἡ τοῦ Μαυροβουνίου, ὡς καὶ ἡ τῶν ὀρθοδόξων τῆς Αὐστρουγαρίας. Ἡ Βουλγαρικὴ ἐκκλησία ζητήσασα νὰ ὑπαγάγῃ εἰς τὴν Βουλγαρίαν τοὺς ἐπισκόπους Ἑλληνικῶν ἐπαρχιῶν, αἱ ὁποῖαι διετέλουν ὑπὸ τὴν Τουρκικὴν διοίκησιν, ἀπεσπάσθη τοῦ Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως, ἡ δὲ ἱερὰ Σύνοδος τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐκήρυξεν αὐτὴν σ χ ι σ μ α τ ι κ ῆ ν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἡ ἀνεξάρτητος Βουλγαρικὴ ἐκκλησία διατελεῖ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ τὴν διοίκησιν ἐ ξ ἄ ρ χ ο υ, τοῦ ὁποῖου ἡ Ἐξαρχία ἐδρεύει ἐν Κωνσταντινουπόλει.

32. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.

Μετὰ τὴν ἀπόσπασιν τῆς Δυτικῆς Ἐκκλησίας ἀπέμειναν τὰ τέσσαρα ἄλλα Πατριαρχεῖα, Κωνσταντινουπόλεως, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων. Ἐκ τούτων τὸ Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τὴν ἔλωσιν ἔτυχε τῶν γνωστῶν προνομίων καὶ ἀνεκνήρυχθη Οἰκουμενικόν.

Τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας ὅμως παρήκμασεν ἀφ' ἧς ἐποχῆς οἱ Ἀραβες ἐγένοντο κύριοι τῆς Αἰγύπτου, οἱ ὁποῖοι ἐπέβαλον εἰς τοὺς χριστιανοὺς τῶν Αἰγυπτιακῶν πόλεων τὴν Μωαμεθανικὴν θρησκείαν.

Πλεῖστοι ὅσοι χριστιανοὶ ἐξισλαμίσθησαν τότε, οἱ δὲ σήμερον ἀπομείναντες ἀνέρχονται εἰς 65 χιλιάδας, οἱ ὁποῖοι ὑπάγονται εἰς τὸ Πατριαρχεῖον Ἀλεξανδρείας. Ὁ πατριάρχης Ἀλεξανδρείας φέρει τὸν τίτλον τοῦ Πάπα καὶ προσ-

φανεῖται μακαριώτατος, ἐνῶ ὁ τῆς Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης.

Ἐπίσης τὸ Πατριαρχεῖον Ἀντιοχείας παρήκμασε καὶ αὐτό. Πλεῖστοι δὲ ὀρθόδοξοι χριστιανοί, ὑπαγόμενοι εἰς αὐτό, ἐγένοντο Διαμαρτυρόμενοι καὶ Δυτικοί. Τὸ Πατριαρχεῖον Ἱεροσολύμων περιλαμβάνει ὅλας τὰς ἐκκλησίας τῆς Παλαιστίνης, ὃ δὲ Πατριάρχης αὐτοῦ προσφανεῖται μακαριώτατος. Ἀλλὰ τὸ Πατριαρχεῖον τοῦτο δὲν διετήρησε τὴν προτέραν αὐτοῦ ἀκμὴν.

Ἐκαστος Πατριάρχης ἔχει καὶ σύνοδον ἀποτελουμένην ἢ ἐξ ἐπισκόπων ἢ ἐξ ἀνωτέρων κληρικῶν. Πάντα ὅμως τὰ Πατριαρχεῖα ταῦτα ἔρχονται εἰς συνεννόησιν μετὰ τοῦ Οὐσιμῆνικου Πατριαρχείου τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

ΤΕΛΟΣ

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

	Σελίς
1. Ἡ Πεντηκοστή.....	8
2. Ἡ πρώτη Χριστιανικὴ Ἐκκλησία κλπ. Στέφανος, Φίλιππος.....	4
3. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος.....	6
4. Ὁ Παῦλος κηρύττει τὸ Εὐαγγέλιον ἐν Συρίᾳ κλπ.....	7
5. Ὁ Παῦλος ἐν Θεσσαλονίκῃ καὶ Βερροίᾳ.....	8
6. Ὁ Παῦλος ἐν Ἀθήναις. Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης.....	9
7. Ὁ Παῦλος ἐν Κορίνθῳ.....	9
8. Ὁ Παῦλος ἐπιστρέφει εἰς Ἱερουσόλυμα.....	10
9. Ὁ Ἀπόστολος Πέτρος.....	12
10. Ὁ Ἀπόστολος Ἀνδρέας.....	14
11. Ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς.....	15
12. Οἱ ἄλλοι Ἀπόστολοι.....	16
13. Ὁργανισμὸς τῶν πρώτων Ἐκκλησιῶν κλπ.....	17
14. Ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι.....	18
15. Διωγμοὶ Χριστιανῶν. Μάρτυρες.....	19
16. Ὁ Μέγας Κωνσταντῖνος.....	22
17. Ὁ Μέγας Ἀθανάσιος.....	26
18. Ἰουλιανὸς πολέμιος τοῦ Χριστιανισμοῦ.....	27
19. Ὁ Μέγας Βασίλειος.....	28
20. Γρηγόριος ὁ Ναζιανζηνός.....	30
21. Ὁ Θεοδόσιος καταδιώκει τοὺς ἔθνικοὺς.....	31
22. Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος.....	32
23. Ὁ Ἰουστινιανὸς καὶ ἡκτίσις τοῦ ναοῦ τῆς τοῦ Θεοῦ Σοφίας.....	34
24. Ὁ Ἡράκλειος καὶ ὁ ἀκάθιστος ὕμνος. Ὑψωσις τοῦ Τιμίου Σταυροῦ.....	35
25. Ὁ μοναχικὸς βίος. Οἱ ἀσκηταὶ· ὁ ἅγιος Ἀντώνιος.....	37
26. Οἱ Εἰκονομάχοι. Ἡ Κυριακὴ τῆς Ὁρθοδοξίας.....	38
27. Ὁ Φώτιος. Τὸ σχίσμα. Ἐχριστιανισμὸς τῶν Βουλγάρων καὶ Ρώσων.....	39
28. Ἡ Ὄρθουδοξοῦ μεταρρύθμισις. Ὁ Λουθηρος κλπ.....	41
29. Ἡ Διοίκησις τῆς Ἐκκλησίας ἐπὶ τουρκοκρατίας. Οἰκουμηνικὸς Πατριάρχης καὶ τὰ πρόνμια.....	43
30. Τὰ μοναστήρια κατὰ τοὺς χρόνους τῆς δουλείας.....	44
31. Ἡ διοίκησις τῆς ἐν Ἑλλάδι Ἐκκλησίας.....	45
32. Τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα.....	46